

แนวทางการจัดทำแนวเขตที่ดินด้วยการประมวลผล
และแสดงผลแนวเขตที่ดินของรัฐ
เป็นข้อมูลสาธารณะ

โดย

พันเอก สุวัฒน์ สมบูรณ์ทรัพย์
รองเจ้ากรมยุทธโยธาทหารบก
กองทัพบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการจัดทำแนวเขตที่ดินด้วยการประมวลผลและ
แสดงผลแนวเขตที่ดินของรัฐเป็นข้อมูลสาธารณะ
ลักษณะวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ผู้วิจัย พันเอก สุวัฒน์ สมบูรณ์ทรัพย์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ผู้วิจัยได้จัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง แนวทางการจัดทำแนวเขตที่ดินด้วยการประมวลผลและแสดงผลแนวเขตที่ดินของรัฐ เป็นข้อมูลสาธารณะ ในครั้งนี้

๑. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางในการจัดทำแนวเขตที่ดิน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ

๒. เพื่อเสนอวิธีการประมวลผลและการแสดงผลของแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ เพื่อนำเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวเขตที่ดินที่ถูกต้องตรงตามสภาพความจริง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนแนวเขตที่ดินของรัฐ แนวทางการปรับปรุงหรือกำหนดแนวเขตที่ดิน โดยการแสดงผลแนวเขตที่ดินเป็นข้อมูลสาธารณะ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐที่ถูกต้องตรงตามสภาพความเป็นจริง

ผลของการวิจัยครั้งนี้พบว่า สภาพปัญหาการทำจัดแนวเขตที่ดินของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลของแผนที่แนวเขตที่ดินที่มีความถูกต้อง ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน โดยยึดถือและอ้างอิงจากข้อมูล เอกสารหลักฐานต่าง ๆ ภาพถ่ายทางอากาศ ย้อนหลังนำมาเป็นข้อมูลในการสำรวจเพื่อจัดทำเป็นแผนที่ดิจิทัล มาตราหน่วย ๑ : ๔๐๐๐ โดยหน่วยงานของรัฐที่ถือครองพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลแผนที่แนวเขตที่ดินระบบดิจิทัลของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มานำเสนอเป็นข้อมูลสาธารณะ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชน เกิดการรับรู้ เพื่อนำมาสู่การพิสูจน์สิทธิ์ที่ถูกต้องต่อไป และการป้องกันและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐแบบมีเจตนาและแบบไม่มีเจตนา รวมทั้งการกำหนดหลักเกณฑ์การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกัน นำไปสู่ขั้นตอนการบริหารจัดการที่ดินของรัฐ โดยปรับแนวเขตที่ดินให้ตรงตามสภาพความเป็นจริง

ABSTRACT

Title Guidelines for the formation of land boundaries by processing and displaying land boundaries of the government is public information.

Field Science and Technology

Name Colonel Suwat Somboonsap Course NDC Class 60

Researchers have making research projects, the title is “Guidelines for the formation of land boundaries by processing and displaying land boundaries of the government is public information.”

1. To analyze the problem and solution guidelines for the preparation of the land to be clear in the target of the land of the state.

2. To be presented to the processing and displaying land boundaries of the map of the government to offer to the information in order to determine the land on the situation.

This research is the qualitative. The study in solving the problems of conflict of the land of the government, improving and the land. Also, the land is a public information to be involved in the making of the state with reality.

The results of the research found that the management held the land of all agencies related to the database of the map of the land that is accurate under the same standard criteria by the evidence, aerial photos of the collection of Survey maps, digital section unit : 1 : 4000. The survey of the land of government agencies, held in the area to a map of the digital safety systems of all relevant agencies to provide public information to the relevant stakeholders, public awareness in order to prove to the right for use in the raid, and prevent intrusion of government, intentions and has no intention, as well as the use of land, jointly to the management of land with the Government's adjustment of the land to meet the actual situation.

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดทำแนวเขตที่ดินด้วยการประมวลผลและแสดงผลแนวเขตที่ดินของรัฐเป็นข้อมูลสาธารณะ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการจัดทำแนวเขตที่ดิน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ เป็นข้อมูลนำเสนอให้ผู้เกี่ยวข้อง ด้วยระบบแผนที่ดิจิทัลที่แสดงผลต่อสาธารณะ เพื่อให้เกิดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อใช้ในการป้องกันและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ ทั้งมีเจตนาและไม่มีเจตนา นำไปสู่ขั้นตอนการบริหารจัดการที่ดินของรัฐ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำไปดัดแปลงใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสมต่อไป

พันเอก

(สุวัฒน์ สมบูรณ์ทรัพย์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ การบริหารจัดการที่ดินของรัฐและแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ	๘
ความหมายของที่ดินของรัฐ	๘
ที่มาของที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน	๑๐
การจัดการที่ดินของรัฐ	๑๑
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน	๑๓
การป้องกันการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์	๒๖
การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ	๒๙
การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ	๓๕
หลักเกณฑ์การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ	๔๐
สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐที่ผ่านมา	๔๘
บทที่ ๓ สภาพปัญหาและข้อขัดแย้งในการดำเนินการจัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐ	๔๙
การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาในการจัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐ	๕๐

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ วิเคราะห์แนวทางการจัดทำแนวเขตพื้นที่ดินของหน่วยงานของรัฐ	๕๕
วิเคราะห์แนวทางการจัดทำแนวเขตพื้นที่ดินของหน่วยงานของรัฐ	๕๕
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๕๗
สรุป	๕๗
ข้อเสนอแนะ	๕๘
บรรณานุกรม	๖๓
ภาคผนวก	๖๔
แบบสอบถาม	๖๕
ประวัติย่อผู้วิจัย	๗๓

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒-๑	ตารางแสดงหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดิน	๓๔
๒-๒	ตารางแสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน	๓๕
๒-๓	รายนามบุคลากรให้คำปรึกษาเรื่องหลักเกณฑ์การปรับปรุงแนวเขตที่ดิน ของรัฐแบบบูรณาการ	๔๖
๓-๑	ตารางเหตุผลสัมพันธ์ (Log-Frame)	๕๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒-๑	เป้าหมายของแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ ๓๑
๒-๒	แสดงขั้นตอนการแก้ไขปัญหาที่ดิน (รายงานการศึกษา การแก้ไขปัญหาที่ดินป่าไม้ของชาติ) ๓๓
๒-๓	โครงสร้างของคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงแนวเขต ที่รัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน ๑:๔๐๐๐ (One Map) ๓๘
๒-๔	Road Map การปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ (One Map) ๓๙
๒-๕	ขั้นตอนการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ (One Map) ๓๙
๒-๖	ผังการแก้ปัญหาการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ (One Map) ๔๕
๕-๑	แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลขอบเขตที่ดินของรัฐ ด้วยระบบแผนที่ดิจิทัล (Digital Map) ๖๐
๕-๒	การกำหนดแนวเขตกันชน (Buffer Zone) ๖๑
๕-๓	แนวทางการแสดงผลภาพแผนที่แนวเขตที่ดิน (Digital Map) เพื่อการตรวจสอบการทับซ้อนของแนวเขตที่ดินของรัฐและประชาชน ๖๒

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารจัดการแนวเขตที่ดินของประเทศไทยมีการกำหนดแนวเขตที่ดินของประเทศเป็นพื้นที่สงวนหวงห้ามของรัฐที่สำคัญ ได้แก่ ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน โดยมีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง และการกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ เช่น ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหรืออุทยานแห่งชาติ พบว่าการกำหนดแนวเขตมีการทับซ้อนระหว่างพื้นที่หน่วยงานของรัฐ และพื้นที่ของประชาชน มีความผิดพลาดและไม่ตรงตามข้อเท็จจริง การกำหนดขอบเขตโดยแผนที่แนบท้ายกฎหมายของหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการที่ดินข้อมูลข่าวสาร และการกระจายอำนาจออกกฎกระทรวงหรือพระราชกฤษฎีกา กำหนดให้มีแผนที่แนบท้ายอันถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายที่ล่าช้า เกิดความผิดพลาดและไม่เป็นไปตามข้อเท็จจริงในพื้นที่ที่กำหนดในรูปแผนที่ในการจำแนกที่ดินและการกำหนดไม่เป็นไปตามข้อเท็จจริงตามความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ตามศักยภาพของพื้นที่ การกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐมีการทับซ้อนกัน ไม่สามารถตกลงกันได้ ปัญหาทับซ้อนแนวเขตระหว่างหน่วยงาน และหน่วยงานของรัฐกำหนดแนวเขตโดยประชาชนไม่ทราบข้อมูลในพื้นที่จริงเนื่องจากแผนที่ดังกล่าวมีมาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ ดังนั้นขนาดของเส้นที่ลากเส้นกำหนดแนวเขตเท่าปลายดินสอด ๑ มิลลิเมตรจะเท่ากับประมาณ ๕๐ เมตรในพื้นที่จริง จึงทำให้แนวเขตป่าไม้ยังไม่มี ความชัดเจนในปัจจุบัน รวมทั้งการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวเขต ทำให้ประชาชนไม่ยอมรับ เพราะส่งผลกระทบต่อสิทธิในที่ดินที่ถือครองทำประโยชน์อยู่แต่เดิม และกลายเป็นผู้ทำผิดกฎหมาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดิน

วิธีการกำหนดพื้นที่สำหรับการใช้ประโยชน์ร่วมกันของส่วนรวม ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้แก่ ที่ทำเลเลี้ยงสัตว์ หนองน้ำ สาธารณะประโยชน์ ประกาศของสมุหเทศาภิบาล ประกาศของผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นต้น การสงวนหวงห้ามดังกล่าว ใช้ลักษณะบรรยายของเขตพื้นที่ การบัญญัติแบ่งกลุ่มพื้นที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๗๕ ตามมาตรา ๑๓๐๔ ต่อมาจากการหวงห้ามที่ดินต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๘ บัญญัติวิธีการหวงห้ามที่ดินของรัฐต้องกระทำโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และเริ่มมีการจัดทำแผนที่แนบท้าย ซึ่งแผนที่ดังกล่าวขณะนั้นไม่อาจเทียบกับระบบการทำแผนที่ในปัจจุบัน เนื่องจากอาศัยสภาพภูมิประเทศเป็นหลัก จึงเป็นไปตามลักษณะการจำลองสภาพภูมิประเทศประกอบแนวเขตพื้นที่ที่ต้องการหวงห้าม

เมื่อมีการกำหนดส่วนราชการต่างๆ ให้มีหน้าที่ดูแลพื้นที่แต่ละประเภท จึงมีการตรากฎหมายสำหรับใช้ในการกำหนดพื้นที่แต่ละหน่วยงานต้องบริหารด้วย โดยรูปแบบใกล้เคียงกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๘ ที่ต้องมีการออกกฎกระทรวงหรือออกพระราชกฤษฎีกา ดังนั้น การกำหนดพื้นที่ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด นอกเหนือจากคำบรรยายพื้นที่แล้วการจัดทำแผนที่ประกอบการหวงห้ามก็มีความสำคัญอย่างมาก ต้องใช้แนวเขตและสภาพข้อเท็จจริงในพื้นที่ที่มีการหวงห้ามเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา จึงจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดการทำแนวเขตที่ดินของรัฐประเภทต่างๆ อย่างลึกซึ้ง จึงสามารถตรวจสอบข้อมูลการกำหนดแนวเขตพื้นที่ได้

จากการศึกษาของสำนักงานนโยบายและกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินในระดับกระทรวง ๘ กระทรวง และระดับกรม จำนวน ๑๙ กรม และรัฐวิสาหกิจ ๓ แห่ง และมีกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน จำนวน ๑๖ ฉบับ ส่งผลให้ไม่มีเอกภาพในการบริหารจัดการ ทำให้การตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแนวเขตหรือเปลี่ยนแปลงแนวเขตของหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบด้านที่ดินได้ดำเนินการมาแล้วหลายครั้ง ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐที่ขาดการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ และประชาชนยังไม่ยอมรับและยังดำเนินการต่อไป ก่อให้เกิดปัญหาข้อโต้แย้งและเกิดคดีความ สาเหตุที่สำคัญส่วนหนึ่งมาจากประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม

สรุป การกำหนดความชัดเจนของแนวเขตที่ดินของรัฐ เพื่อยืนยันความถูกต้องตามสภาพข้อเท็จจริงและหลักวิชาการ ยังขาดฐานข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐที่ต้องมีการสำรวจภาคสนาม การแก้ปัญหาการทับซ้อน ช่องว่างของพื้นที่ และแนวเขตที่ดินที่ต่อทับสนิท ทั้งนี้ฐานข้อมูลจะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้มีส่วนได้เสีย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำ "แนวทางการขับเคลื่อน วิธีการประมวลผลและการแสดงผลแนวเขตที่ดินของรัฐเป็นข้อมูลสาธารณะ" เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางในการจัดทำแนวเขตที่ดิน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ
๒. เพื่อเสนอวิธีการประมวลผลและการแสดงผลของแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ เพื่อนำเสนอให้ผู้เกี่ยวข้อง เป็นข้อมูลในการปฏิบัติงานการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑.๑ ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กรมที่ดิน กรมป่าไม้ กรมธนารักษ์ กรมแผนที่ทหาร กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพืชพันธุ์รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขของหน่วยงานเหล่านั้น

๑.๒ ศึกษาและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนแนวเขตที่ดินของรัฐประเภทต่างๆ และศึกษาปัญหาข้อขัดแย้ง รวมทั้งสาเหตุแห่งปัญหาและการแก้ไขปัญหา เพื่อยืนยันสภาพข้อเท็จจริงและหลักวิชาการ

๑.๓ วิเคราะห์และเสนอแนวทางการดำเนินงาน เพื่อนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับเป็นแนวทางการปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงหรือกำหนดแนวเขต โดยการแสดงผลแนวเขตที่ดินเป็นข้อมูลสาธารณะ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐที่ถูกต้อง

๒. ขอบเขตด้านประชากรผู้เชี่ยวชาญทางด้านบริหารจัดการที่ดิน

๒.๑ กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย

๒.๒ กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

๒.๓ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒.๔ กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒.๕ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๖ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๗ กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง

๒.๘ กรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม

๓. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิในห้วงเวลาดังแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๐ – เมษายน ๒๕๖๑

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการ ดังนี้-

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ศึกษาทบทวนเอกสาร งานวิจัย กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินที่ใช้อยู่ปัจจุบัน

๑.๒ ศึกษาสภาพพื้นที่ ที่มีการกำหนดโดยแผนที่แนบท้ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีปัญหาข้อขัดแย้ง เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดทำแนวเขตและแผนที่ให้เป็นขอบเขตเดียวกันของหน่วยงานภาครัฐ การดำเนินการของรัฐต่อผู้อยู่อาศัยและทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐ

๑.๓ ศึกษาการดำเนินการแก้ไขปัญหาของรัฐกรณีพื้นที่ทับซ้อนในช่วงที่ผ่านมา ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดทำแนวเขตและแผนที่ให้เป็นขอบเขตเดียวกันของหน่วยงานภาครัฐ และวิธีการดำเนินการของรัฐต่อผู้อยู่อาศัยและทำประโยชน์ในพื้นที่ของรัฐ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการกรอบแนวคิดเชิงตรรกะ (Logical Framework) โดยวิเคราะห์ถึงหนทางที่เป็นไปได้อย่างเป็นระบบโดยการกำหนดปัจจัยของปัญหาและมาตรการแก้ปัญหาของหน่วยงานของรัฐในการจัดทำแผนที่แนวเขตที่ดิน โดยยึดถือสมมุติฐานการจัดทำด้วยฐานข้อมูลเดียวกัน และการควบคุมที่มีผลต่อความสำเร็จหรือไม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์ สภาพปัญหาการจัดทำแนวเขตที่ดินของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและข้อเสนอแนะ เป็นแนวทางการการประมวลผลและแสดงผล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลแนวเขตที่ดินของรัฐที่ถูกต้อง ก่อนนำไปดำเนินการในขั้นตอนอื่นๆ ต่อไป

๒. ได้วิธีการประมวลผลและแสดงผลของแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐในรูปแบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อแสดงผลที่ถูกต้องต่อสาธารณะ ด้วยระบบแผนที่ดิจิทัลเพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงเดียวกันทำให้เกิดความชัดเจนของแนวเขตที่ดินทำให้เกิดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินของรัฐที่ถูกต้องตรงตามสภาพความเป็นจริงและเพื่อใช้ในการป้องกันและป้องกันการบุกรุกแนวเขตที่ดินของรัฐ ทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา

คำจำกัดความ

แนวทางการแก้ไขปัญหา	หมายถึง	รูปแบบ ขั้นตอน วิธีการ ที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
ที่ดิน	หมายถึง	พื้นที่ดินทั่วไป และหมายรวมถึงภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ และชายทะเลด้วย
ที่ดินของรัฐ	หมายถึง	ที่ดิน อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท เช่น ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สงวนหวงห้ามของรัฐ ที่สาธารณะประโยชน์ และที่ราชพัสดุ เป็นต้นและหมายรวมไปถึงที่ดินรกร้างว่างเปล่า ห้วย หนอง คลอง บึง และแม่น้ำ
ที่ดินราชพัสดุ	หมายถึง	อสังหาริมทรัพย์ อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินทุกชนิด เว้นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> ๑. ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินที่มีผู้เวนคืน หรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดิน โดยประกาศอื่นตามกฎหมายที่ดิน ๒. อสังหาริมทรัพย์สำหรับพลเมืองใช้หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ของพลเมืองใช้ร่วมกัน เช่น ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ๓. อสังหาริมทรัพย์ของรัฐวิสาหกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ
สิทธิในที่ดิน	หมายถึง	กรรมสิทธิ์ และสิทธิในการครอบครอง
ใบจอง	หมายถึง	หนังสือแสดงการยอมให้ครอบครองที่ดินชั่วคราว “น.ส.๒” ออกโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๕ (พ.ศ.๒๔๙๗)
หนังสือรับรองการทำประโยชน์	หมายถึง	หนังสือรับรองจากเจ้าหน้าที่ว่าได้ทำประโยชน์ในที่ดินได้แล้ว ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> ๑. น.ส.๓ ออกโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๕ (พ.ศ.๒๔๙๗) ๒. น.ส.๓ ก. ออกโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ.๒๕๑๕) ใช้วิธีกำหนดตำแหน่งที่ดินในระวางรูปถ่ายทางอากาศ มีการลงแผนที่ระวาง และคำนวณเนื้อที่อย่างละเอียดคล้ายกับการออกโฉนด

โฉนดที่ดิน	หมายถึง	หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน และให้หมายรวมถึง โฉนดแผนที่ โฉนดตราจอง และตราจองที่ตราว่าได้ทำประโยชน์แล้ว ซึ่งปัจจุบันโฉนดที่ดินมี ๖ แบบ ๑. น.ส.๔ ก., น.ส.๔ ข. และ น.ส.๔ ค. ออกโดย กฏกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ.๒๔๙๗) ๒. น.ส.๔ ออกโดยกฏกระทรวง ฉบับที่ ๑๕ (พ.ศ.๒๕๑๐) ๓. น.ส.๔ ง. ออกโดยกฏกระทรวง ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ. ๒๕๑๔) น.ส.๔ จ. ออกโดยกฏกระทรวง ฉบับที่ ๓๔ (พ.ศ. ๒๕๒๙)
ส.ค.๑	หมายถึง	หนังสือแจ้งการครอบครองที่ดินที่ผู้ครอบครองที่ดินได้แจ้ง การครอบครองที่ดินต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๕ แห่ง พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๔๙๗
น.ส.ถ.	หมายถึง	หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เป็นหนังสือแสดงเขตที่ดิน ของรัฐหาใช้หนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของรัฐไม่ ที่ดินของ รัฐดังกล่าว จะต้องเป็นที่ดินใช้เพื่อประโยชน์ในราชการ โดยเฉพาะหรือเป็นที่ดินซึ่งสาธารณชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่ถ้าเป็นที่ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดาไม่ต้อง ออกเป็นหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง รวมทั้งที่ดินของรัฐ ในลักษณะถนนหนทาง แม่น้ำลำคลอง และทางรถไฟ เพราะเป็นที่ดินที่มีสภาพและขอบเขตในตัวของมันเองอยู่ แล้ว
ใบเหยียบย่ำ	หมายถึง	ใบอนุญาตที่นายอำเภอเป็นผู้ออกให้จับจองที่ดินได้โดย ชอบด้วยกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติออกโฉนดที่ดิน ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๙๗ มีระยะเวลาทำประโยชน์ในที่ดินให้ แล้วเสร็จภายใน ๒ ปีจึงจะได้รับคำรับรองว่าได้ทำ ประโยชน์แล้ว แต่ถ้าไม่ได้ทำประโยชน์จะหมดสิทธิแห่งการ จับจองที่ดิน
การรังวัด	หมายถึง	การรังวัดปักเขต และทำเขต จดหรือคำนวณการรังวัด เพื่อให้ทราบที่ตั้งแนวเขตที่ดิน หรือทราบที่ตั้งและเนื้อที่ ของที่ดิน

การบุกรุก	หมายถึง	การเข้าไปยึดถือ ครอบครองที่ดิน ในบริเวณที่รัฐได้ประกาศเป็นที่หวงห้าม หรือมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดูแลรักษา คุ้มครองป้องกันที่ดินนั้นๆ
ผลกระทบจากการบุกรุก	หมายถึง	สิ่งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการบุกรุกที่ดินทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การตัดต้นไม้ การเผาป่าทำลายป่า การทำลายแหล่งน้ำต่างๆ การเสื่อมโทรมสภาพของดิน การสูญเสียค่าใช้จ่ายของรัฐ เป็นต้น
หน่วยปกครองที่ดิน	หมายถึง	มณฑลทหารบก จังหวัดทหารบก ซึ่งปกครอง ดูแลและรักษาที่ดินในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
หน่วยใช้ประโยชน์ในที่ดินของกองทัพบก	หมายถึง	หน่วยที่กองทัพบกได้สั่งให้เข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดิน และให้หมายรวมถึงหน่วยที่มีหน้าที่ดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินหวงห้ามเพื่อประโยชน์ในราชการทหาร ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดิน ตามคำสั่งกองทัพบกที่ ๔๔๕/๒๕๐๗ เรื่อง การดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินหวงห้ามเพื่อประโยชน์ในราชการทหาร ลง ๑๑ ธันวาคม ๒๕๐๗ ด้วย
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	หมายถึง	ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ และข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของการบุกรุก ทั้งข้าราชการพลเรือน ข้าราชการศาล อัยการ ทหาร ตำรวจ และรวมทั้งเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่น

บทที่ ๒

การบริหารจัดการที่ดินของรัฐและแนวทางแก้ไข

ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

ในการศึกษาการบริหารจัดการที่ดินของรัฐและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องในการศึกษา ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้แบ่งเนื้อหาสำหรับการศึกษาเอกสารในบทที่ ๒ ออกเป็น ๗ ส่วน เพื่อให้ทราบถึงความหมายและที่มาของที่ดินของรัฐตลอดจนการบริหารจัดการและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการศึกษา โดยประมวลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน และปัญหาการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ที่มีอยู่ เพื่อวางแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ความหมายของที่ดินของรัฐ
๒. ที่มาของที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
๓. การจัดการที่ดินของรัฐ
๔. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน
๕. การป้องกันการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์
๖. การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ
๗. สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

ความหมายของที่ดินของรัฐ

ความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายที่ดินมิได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง ที่ดินประเภทใดบ้าง สำหรับประมวลกฎหมายที่ดินได้ให้ความหมายของคำว่า “ที่ดิน” หมายความว่า “พื้นที่ดินต่างๆ ไป และให้ความหมายถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย” แต่ “ที่ดินของรัฐ” หมายถึงที่ดินอย่างไรบ้างไม่ได้กล่าวไว้ แต่ได้กล่าวถึงที่ดินของรัฐไว้ในหลายมาตราในเรื่องต่างๆ เช่น

มาตรา ๒ ที่ดินซึ่งมิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลใดให้ถือว่าเป็นของรัฐ

มาตรา ๘ ทวิ ที่ดินของรัฐซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง หรือที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่งได้ถอนสภาพตามมาตรา ๘(๑) แล้ว รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะจัดขึ้นทะเบียนเพื่อให้ทบวงการเมืองใช้ประโยชน์ในราชการได้ ฯลฯ

มาตรา ๙ ที่ดินของรัฐ ถ้ามิได้มีสิทธิครอบครอง หรือมิได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ห้ามมิให้บุคคลใดเข้าไปยึดถือ ครอบครอง รวมตลอดถึงการทำลาย หรือทำให้เสื่อมสภาพที่ดิน ที่หิน ที่กรวด หรือที่ทราย หรือ ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด อันเป็นอันตรายแก่ทรัพยากรที่ดิน

มาตรา ๑๐ “ที่ดินของรัฐซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง และมีใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินอันราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันนั้น ให้อธิบดีมีอำนาจจัดหาผลประโยชน์ได้”

มาตรา ๑๑ "การจัดหาผลประโยชน์ซึ่งที่ดินของรัฐตามนัยดังกล่าวมาในมาตราก่อนนี้ รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่น เป็นผู้จัดหาผลประโยชน์สำหรับรัฐ หรือบำรุงท้องถิ่นก็ได้"

มาตรา ๑๒ "ที่ดินของรัฐซึ่งมิได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครอง รัฐมนตรีมีอำนาจให้สัมปทานให้หรือ ให้ใช้ในระยะเวลาอันจำกัด"

จากประมวลกฎหมายที่ดินดังกล่าวเข้าใจได้ว่า ที่ดินของรัฐ หมายถึงที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั่นเอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๓๐๔ บัญญัติว่า "สาธารณสมบัติของแผ่นดิน" นั้น รวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น

ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดิน โดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน

ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เช่น ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ

ทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เช่น ป้อมและโรงอาหาร สำนักราชการ บ้านเมือง เรือรบ อารุชยุทธภัณฑ์

พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้บัญญัติความหมายของคำว่า “ที่ดินของรัฐ” หมายความว่า บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินหรือสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้อนุมัติให้บุคคลเข้าอยู่อาศัยหรือทำประโยชน์ตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้ความหมายของ "ที่ดินของรัฐ" ว่าหมายถึง ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สงวนหวงห้ามของรัฐทุกประเภทที่สาธารณประโยชน์ ที่ราชพัสดุ และที่ดินอันเป็นสาธารณประโยชน์ ที่ราชพัสดุ และที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท รวมถึงที่ดินอยู่ในการดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ของราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจด้วย

ที่มาของที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

๑. ที่มาของการเกิดเป็นที่ดินของรัฐ

๑.๑ เกิดขึ้นโดยทางราชการประกาศหวงห้ามไว้ ก่อนพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๘ นายอำเภอ สมุหเทศาภิบาล ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้ประกาศหวงห้าม

๑.๒ เกิดขึ้นโดยมีกฎหมายหวงห้าม เช่น มีพระบรมราชโองการ หรือมีพระราชกฤษฎีกาหวงห้าม ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๘

๑.๓ เกิดขึ้นโดยการสงวนหวงห้ามตามมาตรา ๒๐ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

๑.๔ เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ห้วย บึง เป็นต้น

๑.๕ เกิดขึ้นโดยการใช้ประโยชน์ร่วมกันของราษฎร เช่น พุ่งเลี้ยงสัตว์

๑.๖ เกิดขึ้นโดยมีผู้อุทิศ

๑.๗ เกิดขึ้นโดยมีการเวนคืน ตามมาตรา ๕ หรือการทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์ตามมาตรา ๖ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

๒. ผลของการเป็นสาธารณสมบัติที่ดิน

ผลของการเป็นสาธารณสมบัติของที่ดิน ทำให้เกิดอำนาจในการดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่สาธารณประโยชน์ต่างกันไป ซึ่งกฎหมายได้กำหนดไว้ดังนี้

๒.๑ ที่รกร้างว่างเปล่าขณะนี้ อำนาจหน้าที่ของอธิบดีกรมที่เกี่ยวข้องกับที่รกร้างว่างเปล่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นใช้อำนาจดังกล่าวแล้วตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๒/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๓ โดยให้ทบวงการเมืองดังต่อไปนี้ มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาแทน

๒.๑.๑ กรุงเทพมหานคร ภายในเขตกรุงเทพมหานคร

๒.๑.๒ จังหวัด ภายในจังหวัดแต่ นอกเขตเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัด

๒.๑.๓ เมืองพัทยา ภายในเขตเมืองพัทยา

๒.๑.๔ เทศบาล ภายในเทศบาลนั้นๆ

๒.๑.๕ องค์การบริหารส่วนตำบลภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นๆ

๒.๒ ที่ดินสาธารณประโยชน์สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน

๒.๒.๑ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ มาตรา ๑๒๒ กำหนดไว้ที่ดินอันเป็นสาธารณประโยชน์ เช่น ที่เลี้ยงปศุสัตว์ ตลอดถนนหนทางและที่อย่างอื่น ซึ่ง

เป็นของกลางให้ราษฎรใช้ได้ด้วยกัน เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอต้องตรวจตรารักษาอย่าให้ผู้ใดกีดกันเอาไปเป็นอาณาประโยชน์แต่เฉพาะตัว (หน้าที่ของกรมการอำเภอปัจจุบันคือนายอำเภอ)

๒.๒.๒ ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๕๐ (พ.ศ. ๒๕๑๕) ได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. ๒๕๔๖ บัญญัติที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของกรมเจ้าท่าเพิ่มเติม

๒.๒.๓ ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๙๕ (พ.ศ. ๒๕๑๕) กำหนดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันทางหลวง

การจัดการที่ดินของรัฐ

เพื่อให้การดูแลรักษา และการดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นไปโดยสอดคล้องในหลักเกณฑ์และแนวทางเดียวกันเพื่อประโยชน์สูงสุดของทางราชการ กระทรวงมหาดไทยได้สั่งการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ดังนี้

๑. การดูแลรักษาคุ้มครองป้องกัน

แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นไปโดยเรียบร้อย ดังนี้

๑.๑ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ มีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินสาธารณประโยชน์อย่าให้มีการบุกรุก และอย่าออกหนังสือสำคัญให้แก่บุคคลใด (ให้ถือปฏิบัติตามเดิม เพราะไม่ขัดประมวลกฎหมายที่ดิน)

๑.๒ กรณีที่มีบุคคลบุกรุก หรือเบียดบัง กีดกัน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการตามมาตรา ๓๗(๗) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๕ และส่งเรื่องหรือสำเนาสอบสวนให้อธิบดีกรมที่ดิน หรือทบวงการเมือง ผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้ดำเนินการ

๑.๓ กรณีที่มีการรังวัดที่ดินทั่วไป ให้นายอำเภอหรือผู้แทนเป็นผู้ประวัชชีแนวเขตแทนกรมที่ดิน เว้นแต่ใจเขตเทศบาลให้นายกเทศมนตรีหรือผู้แทนระวัชชีแนวเขต กรณีมีปัญหาให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่อาจพิจารณาให้สงกรมที่ดิน

๑.๔ ให้จังหวัดและอำเภอ จัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ คือจดทะเบียนที่ดินหวงห้าม และให้ตรวจสอบแก้ไขทะเบียนให้ถูกต้องส่งกรมที่ดิน ๑ ชุด

๒. การมอบหมายอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครอง

การมอบหมายให้จังหวัด เทศบาล หรือสุขาภิบาล แล้วแต่กรณีมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินตามมาตรา ๘ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ดังนี้

๒.๑ กรณีมีผู้บุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ อธิบดีกรมที่ดิน จังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล ผู้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรี มีอำนาจฟ้องขับไล่ผู้บุกรุกได้โดยตรง (เฉพาะที่ดินสาธารณประโยชน์ ประเภทที่รกร้างว่างเปล่า)

๒.๒ การดำเนินคดีให้ส่งอัยการจังหวัดดำเนินการแทน ส่วนเงินค่าธรรมเนียมให้ทอดรองราชการก่อนแล้วขอเบิกไปกรมที่ดิน

๒.๓ ให้จังหวัด เทศบาล และสุขาภิบาล แจ้งเรื่องราวให้กรมที่ดินทราบ พร้อมยอดเงินที่จะของบประมาณสำหรับคดีนั้นๆ

๒.๔ มอบหมายให้จังหวัด เทศบาล หรือสุขาภิบาล มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินไม่ลบล้างอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาของนายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัดภาค

๒.๕ การแลรักษาที่ดินสาธารณประโยชน์ประจำตำบล และประจำหมู่บ้าน ยังอยู่ในหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย

๒.๖ ไม่สมควรอนุญาตให้บุคคลกระทำใดๆ เว้นแต่กิจการอันเป็นสาธารณูปโภคหรือสาธารณประโยชน์ เช่น ที่พักผู้โดยสาร ท่อน้ำสาธารณะ

๒.๗ จัดทำทะเบียนและหลักเขตเป็นหลักฐานมอบให้ผู้ดูแลรักษาแหล่งน้ำสาธารณะเป็นหลักฐาน

๓. การสำรวจหลักฐานเกี่ยวกับที่ดินสาธารณประโยชน์

การสำรวจหลักฐานให้กระทะ ดังนี้

๓.๑ สำรวจตรวจสอบเกี่ยวกับที่ดินสาธารณประโยชน์ ให้จังหวัดมอบเทศบาลหรือสุขาภิบาลที่ที่ดินตั้งอยู่ ดำเนินการตรวจสอบที่ตั้ง หลักฐาน อาณาเขต เนื้อที่ ผู้บุกรุก ดำเนินคดี และส่งทะเบียนที่สาธารณะประโยชน์ให้กรมที่ดิน

๓.๒ ทำหนังสือสำคัญที่ดินให้จังหวัด เทศบาล หรือสุขาภิบาล สำรวจทำงบประมาณค่าใช้จ่ายส่งกระทรวงมหาดไทย ที่ดินสาธารณประโยชน์ที่มีผู้บุกรุก หรือพิพาท ให้ดำเนินการจัดทำก่อนที่ดินสาธารณประโยชน์โดยสภาพ ไม่ต้องทำหนังสือสำคัญที่ดิน

๓.๓ การดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินสาธารณประโยชน์ กำชับให้เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาไม่ให้ผู้ใดบุกรุก มอบหมายเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลรักษาเป็นหลักฐานเจ้าหน้าที่จะได้เอาใจใส่ตรวจตราอยู่เสมอ ผิดถูกประการใดจะต้องรับผิดชอบ

๓.๔ กรณีเจ้าหน้าที่อนุญาตให้ราษฎรเช่าหรืออาศัยในที่ดิน สาธารณประโยชน์เป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ดำเนินการยกเลิกสัญญาและกำหนดระยะเวลาให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกไปจากที่ดิน ถ้าขัดขึ้นให้ฟ้องขับไล่ (ถ้าไม่ใช่ที่สาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันก็ให้สำรวจ ทำบัญชีเพื่อดำเนินการจัดหาผลประโยชน์)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน

๑. พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘

๑.๑ ที่ราชพัสดุ หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินทุกชนิด เว้นแต่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

๑.๑.๑ ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน

๑.๑.๒ อสังหาริมทรัพย์สำหรับพลเมืองใช้หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ของพลเมืองใช้ร่วมกันเป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ

๑.๑.๓ อสังหาริมทรัพย์ของรัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลและขององค์การปกครองท้องถิ่นไม่ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ

กระทรวงการคลังเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุ บรรดาที่ราชพัสดุที่กระทรวงทบวงกรมใดได้มาโดยการเวนคืนหรือการแลกเปลี่ยนหรือโดยประการอื่น ให้กระทรวงการคลังเข้าถือกรรมสิทธิ์ในที่ราชพัสดุนั้น ทั้งนี้ยกเว้นที่ดินที่ได้มาโดยการเวนคืนตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร

๑.๒ คณะกรรมการที่ราชพัสดุ

๑.๒.๑ มีคณะกรรมการคณะหนึ่งซึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการที่ราชพัสดุ" ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน ปลัดกระทรวงการคลังเป็นรองประธาน ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมและเลขาธิการ และผู้อำนวยการกองรักษาที่หลวง กรมธนารักษ์เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการ

๑.๒.๒ คณะกรรมการมีหน้าที่การกำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์และระบอบการในการปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์ เกี่ยวกับราชพัสดุ หลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ให้เป็นตราเป็นกฎกระทรวง

๑.๒.๓ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนของ กรรมการทั้งหมดขององค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองกรรมการปฏิบัติหน้าที่แทน ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการไม่อยู่ หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

๑.๒.๔ การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

๑.๒.๕ กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

๑.๓ การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุ

๑.๓.๑ เฉพาะที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ ส่วนการโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุอื่น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

๑.๓.๒ การตราพระราชบัญญัติ ให้มีแผนที่แสดงเขตที่ราชพัสดุแนบท้ายด้วย

๑.๓.๓ ที่ราชพัสดุเฉพาะที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เมื่อเลิกใช้เพื่อประโยชน์เช่นนั้น หรือเมื่อสิ้นสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินแล้ว หรือที่ราชพัสดุที่ทางราชการหวงห้ามไว้และทางราชการไม่ประสงค์จะหวงห้ามอีกต่อไป ให้ถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือถอนการหวงห้ามแล้วแต่กรณี โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และให้มีแผนที่แสดงเขตที่ดินแนบท้ายพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย

๑.๓.๔ ในระหว่างที่ยังมิได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ให้ใช้ระเบียบการปกครองและจัดประโยชน์ที่ดิน สิ่งปลูกสร้างราชพัสดุ พ.ศ. ๒๔๘๕ บังคับต่อไปจนกว่าจะได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวเท่า ที่ไม่ขัดกับพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่ราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

๑.๓.๕ บรรดาที่ราชพัสดุที่กระทรวง ทบวง กรม ได้มาโดยกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ หรือโดยการแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์กับเอกชน หรือประการอื่น ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้โอนมาเป็นของกระทรวงการคลัง

๑.๓.๖ รัฐมนตรีว่าด้วยการกระทรวงการคลังรักษาการณ์ตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

๑.๔ เนื้อหาโดยสรุป ของพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘

๑.๔.๑ เนื่องจากในขณะนั้นไม่มีกฎหมายว่าด้วยการปกครอง ดูแล รักษาที่ราชพัสดุให้เป็นไปโดยมีระเบียบและหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในทางปฏิบัติหลายประการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบที่ราชพัสดุนั้นโดยเฉพาะ โดยให้กระทรวงการคลังมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกิจการนี้ เพื่อประหยัดและขจัดปัญหางานซ้ำและซ้อนกัน โดยนัยของพระราชบัญญัติ นี้แต่ละมาตรา (มี ๑๒ มาตรา) เป็นการกล่าวในด้านต่างๆ เริ่มจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติ ความหมายและการยกเว้นการเป็นที่ราชพัสดุ กรรมสิทธิ์ในที่ราชพัสดุ องค์การบริหารจัดการที่ราชพัสดุ หลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุ การถอนสภาพที่ดินราชพัสดุที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ การดำเนินเกี่ยวกับที่ราชพัสดุของรัฐก่อนที่ พระราชบัญญัติ นี้ใช้บังคับ ผู้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

๑.๔.๒ พระราชบัญญัติ นี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๒ ตอนที่ ๕๔ ฉบับพิเศษ หน้า ๑ ถึง ๖ ลง ๕ มี.ค. ๒๕๑๘ ทำให้ พระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ ๖ มี.ค. ๒๕๑๘ เป็นต้นไป มาตรา ๓ "บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วใน พระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่ง พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน"

๑.๔.๓ ระเบียบการปกครองและจัดประโยชน์ที่ดิน สิ่งปลูกสร้างราชพัสดุ พ.ศ. ๒๔๘๕ เป็นระเบียบที่ใช้บังคับอยู่ก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นระเบียบที่ใช้บังคับอยู่ก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ เป็นระเบียบที่กล่าวถึงหลักเกณฑ์ และวิธีการในการบริหารที่ราชพัสดุ ที่กระทรวงการคลังมีอำนาจในการจัดการหลังจากที่ได้มีพระบรมราชโองการในรัชกาลที่ ๖ (พ.ศ. ๒๔๖๔) มาตรา ๑๑ "บรรดาที่ราชพัสดุที่กระทรวง ทบวง กรม ได้มาโดยกฎหมายว่าด้วยการ เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ หรือโดยการแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์กับเอกชน หรือโดยประการอื่น ก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้โอนมาเป็นของกระทรวงการคลัง"

๒. พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗

กรมการอำเภอต้องตรวจให้รู้ทำเล ที่ทำมาหาเลี้ยงชีพของราษฎรในอำเภอนั้น คือที่ นา ที่สวน ที่จับสัตว์น้ำ เป็นต้น และต้องสอบสวนให้รู้ว่าที่เหล่านั้นอาศัยทางน้ำทางใด ควรทำบัญชีมี ทะเบียนไว้ในที่ว่าการอำเภอ ห้วย คลอง และลำน้ำต่างๆ ย่อมเป็นของที่รัฐบาลปกป้องรักษาเป็นหน้าที่ ของกรมการอำเภอจะต้องตรวจตราอย่าให้เสีย และอย่าให้ผู้ใดทำให้เสียสาธารณประโยชน์ ถ้าจะต้อง ซ่อมแซม ตกแต่งให้กรมการอำเภอเรียกราษฎรช่วยกันทำอย่างกับปิดน้ำฉะนั้น

ที่อันเป็นสาธารณประโยชน์ คือ ที่เลี้ยงปศุสัตว์ที่จัดไว้สำหรับราษฎรไปรวมเลี้ยง ด้วยกัน เป็นต้น ตลอดจนถนนหนทาง และที่อย่างอื่นเป็นของกลาง ให้ราษฎรใช้ด้วยกัน เป็นหน้าที่ ของกรมการอำเภอจะต้องคอยตรวจตรารักษาอย่าให้ผู้ใดเกลียดกันเอาไปเป็นอาณาประโยชน์แต่ เฉพาะตัว

ที่วัดหรือกุศลสถานอย่างอื่น ซึ่งเป็นของกลางสำหรับมหาชนก็ให้อยู่ในหน้าที่ของ กรมการอำเภอจะต้องคอยตรวจตราอุดหนุนปกป้องรักษา อย่าให้ผู้ใดลูกกล้าเบียดเบียนที่อันนั้น

๓. พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๔๑๘

๓.๑ ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน สำหรับพลเมืองใช้ ร่วมกัน แต่พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมือง ใช้ร่วมกันก็ดี หรือพลเมืองยังใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นอยู่ หรือยังไม่เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดิน สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันแทน โคนคณะกรรมการประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ดี ในพระราช กฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปนั้น มีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดิน

ดังกล่าว โดยมีต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้

๓.๒ ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้น มีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน สำหรับใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้มีการสงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการเมื่อกระทรวงการคลังได้ให้ความยินยอมแล้ว ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินนั้นให้มีผลเป็นการถอนสภาพตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมได้

๓.๓ ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ซึ่งเป็นที่รกร้างว่างเปล่าหรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืน หรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดิน โดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดินและที่ดินนั้นอยู่นอกเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรีให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมได้

๔. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๑๕

เพื่อให้การดูแลรักษาที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ซึ่งอยู่ในหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยได้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย กระทรวงมหาดไทยจึงวางระเบียบไว้ดังนี้

๔.๑ ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ที่ดินประเภทใดเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ให้พึงวินิจฉัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ ซึ่งกำหนดไว้ว่า "ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน" และในมาตรานั้นได้ยกตัวอย่างไว้ ๓ ข้อ อันแสดงว่า นอกจากตัวอย่าง ๓ ข้อนั้นแล้ว อาจมีทรัพย์สินอื่นเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินได้อีก หากทรัพย์สินนั้นอยู่ในหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๓๐๔

๔.๒ ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งอยู่ในหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยดูแลรักษาแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๔.๒.๑ ที่ดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นโดยสภาพที่ดินหรือราชการได้สงวนไว้ก็ตาม เช่น ที่ชายตลิ่ง ทางบก ทางน้ำ สวนสาธารณะ และที่เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

๔.๒.๒ ที่ดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินในหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย เช่น ที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งสถานที่ราชการและบ้านพักข้าราชการ รวมทั้งบริเวณของสถานที่นั้นด้วย

๔.๒.๓ ที่รกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามประมวลกฎหมายที่ดิน

๔.๓ อำนาจหน้าที่ผู้ดูแล

๔.๓.๑ เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ เป็นผู้ดูแลรักษาตลอดจนการซ่อมแซมให้คงสภาพ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ มาตรา ๑๑๗ และ

มาตรา ๑๒๒ การดำเนินคดีเพื่อคุ้มครองป้องกันมิให้ผู้ใดบุกรุก หรือเข้าไปครอบครองโดยมิชอบ ให้ใช้
งบประมาณจากกรมที่ดิน

๔.๓.๒ ที่ดินซึ่งใช้ในราชการของสำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมหรือ
สำนักงานที่มีฐานะเทียบเท่ากรม ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยราชการนั้นๆ เป็นผู้ดูแลรักษา

๔.๔ การทำทะเบียน

๔.๔.๑ ที่ดินเว้นแต่ที่ชายตลิ่ง ทางบก ทางน้ำ ลำกระโดง ลำรางสาธารณะและ
ทางระบายน้ำ ให้นายอำเภอท้องที่สำรวจจัดทำทะเบียนให้ครบถ้วน แล้วคัดสำเนาส่งให้กรมที่ดินและ
จังหวัด แห่งละ ๑ ชุด และดำเนินการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ซึ่งกรมที่ดินจะเป็นผู้ออกให้
เมื่อมีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแล้ว ให้นายอำเภอเก็บรวบรวมเข้าแฟ้มไว้เป็นหลักฐาน โดยถือเป็น
ส่วนหนึ่งของทะเบียน

๔.๔.๒ ให้นำหน่วยราชการสำรวจจัดทำทะเบียนให้ครบถ้วน และให้มีทะเบียนอยู่
ที่จังหวัด และอำเภอท้องที่ แห่งละ ๑ ชุด ทะเบียนดังกล่าวนี้ให้สำเนาส่งกรมที่ดินด้วย ที่ดินแปลงใด
ยังไม่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ให้นำหน่วยราชการที่มีหน้าที่ดูแลรักษา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้
ดูแลรักษา รับผิดชอบการขอออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง และเมื่อได้มีหนังสือสำคัญสำหรับที่
หลวงแล้ว ให้นำหน่วยราชการที่มีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินนั้นเก็บไว้เป็นหลักฐาน

๔.๕ การใช้ที่ดิน

๔.๕.๑ เพื่อประโยชน์ในทางราชการ เช่น การรื้อเปลี่ยนแปลงปลูกสร้างใน
ที่ดินนั้นๆ ให้กรมเจ้าสังกัดหรือหน่วยราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากรมเป็นผู้วางระเบียบควบคุม

๔.๕.๒ การใช้ที่ดินจะต้องได้รับอนุมัติจากกระทรวงมหาดไทยก่อน

๔.๖ การถอนสภาพที่ดินจากประเภทหนึ่งเป็นอีกประเภทหนึ่ง ให้ดำเนินการตาม
ประมวลกฎหมายที่ดิน หรือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นให้
กรมที่ดินเป็นเจ้าหน้าที่

๔.๗ ที่ดินแปลงใดที่ได้สงวนหรือขึ้นทะเบียนเป็นของทบวงการเมืองตามประมวล
กฎหมายที่ดิน ที่ดินที่ถูกเวนคืนมาเป็นของรัฐ รัฐซื้อ หรือมีผู้อุทิศให้รัฐ ให้ดำเนินการจัดทำทะเบียน
และออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง

๔.๘ การจำหน่ายทะเบียน

๔.๘.๑ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนสภาพที่ดิน ให้ผู้ที่มีหน้าที่รักษา
จัดการจำหน่ายทะเบียนทุกแห่ง และคืนหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงให้สำนักงานที่ดินจังหวัดเพื่อส่ง
ให้กรมที่ดินต่อไป

๔.๘.๒ เมื่อได้มีกฎหมายโอนที่ดินให้แก่เอกชน ให้รับจัดการจำหน่ายทะเบียน
และยกเลิกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงนั้นด้วย

๔.๘ ทรัพย์สินของหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ที่ดินหรือทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล หรือ หน่วยราชการอื่น ซึ่งได้มีกฎหมายแยกกิจการของหน่วยงานออกเป็นเอกเทศต่างหากจากราชการแผ่นดิน โดยกำหนดให้เป็นนิติบุคคลและมีทรัพย์สินเป็นของตนเองได้ ทรัพย์สินนั้นจึงไม่ใช่ทรัพย์สินของแผ่นดิน ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดระเบียบแยกออกเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก

๕. ประมวลกฎหมายที่ดิน

๕.๑ ที่ดินซึ่งมิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นของรัฐ ผู้ใดมีความประสงค์จะเวนคืนสิทธิในที่ดินให้แก่รัฐ ให้ยื่นคำขอเวนคืนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

๕.๒ นับตั้งแต่วันที่ประกาศคณะปฏิวัตินี้ใช้บังคับ บุคคลใดมีสิทธิในที่ดินตามโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หากบุคคลนั้นทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์ในที่ดิน หรือปล่อยให้ที่ดินรกร้างว่างเปล่า เกินกำหนดเวลาสำหรับที่ดินที่มีโฉนดที่ดินเกิน ๑๐ ปีติดต่อกัน สำหรับที่ดินที่มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์เกิน ๕ ปีติดต่อกันให้ถือว่าเจตนาสละในที่ดินเฉพาะส่วนที่ทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์ ที่ปล่อยให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า เมื่ออธิบดีได้ยื่นคำร้องต่อศาล ให้ศาลได้สั่งเพิกถอนหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินดังกล่าวให้ที่ดินนั้นตกเป็นของรัฐ เพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายนี้ต่อไป

๕.๓ ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือเป็นที่ดินที่ได้หวงห้ามหรือสงวนไว้ตามความต้องการของทบวง การเมือง อาจถูกถอนสภาพหรือโอนไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น หรือนำไปจัดการเพื่อประชาชนในกรณีดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ถ้าทบวงการเมือง รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนจัดหาที่ดินมาให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทนได้แล้ว การถอนสภาพหรือโอนให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ แต่ถ้าพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือที่ดินนั้นได้เปลี่ยนสภาพ ไปจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และมีได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดตามอำนาจกฎหมายอื่นแล้วการถอนสภาพให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

๕.๓.๒ ที่ดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้หวงห้ามหรือสงวนไว้ตามความต้องการของทบวงการเมืองใด ถ้าทบวงการเมืองนั้นเลิกใช้ หรือไม่ต้องการสงวนหวงห้ามต่อไปเมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพแล้วคณะรัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้ใช้จัดหาผลประโยชน์ก็ได้ แต่ถ้าจะโอนต่อไปยังเอกชนให้กระทำโดยพระราชบัญญัติและถ้านำไปจัดให้ประชาชนตามประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกาการตราพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาให้มีแผนที่แสดงเขตที่ดินแนบท้ายพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย

๕.๓.๓ ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการเหมืองแร่และการป่าไม้ ซึ่งที่ดินของรัฐถ้าไม่ได้มีสิทธิ์ครอบครอง หรือไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ห้ามมิให้บุคคลใด

๕.๓.๓.๑ เข้าไปยึดถือ ครอบครอง รวมตลอดถึงการก่อสร้าง หรือเผาป่า

๕.๓.๓.๒ ทำด้วยประการใด ให้เป็นการทำลาย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ที่ดิน ที่หิน ที่กรวด หรือ ที่ทราย ในบริเวณที่รัฐมนตรีประกาศหวงห้ามในราชกิจจานุเบกษาหรือทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นอันตรายแก่ทรัพยากรในที่ดิน

๕.๔ ที่ดินของรัฐซึ่งไม่ได้มีบุคคลใดมีสิทธิ์ครอบครอง และไม่ใช่สาธารณสมบัติของแผ่นดินอันราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันนั้น ให้อธิบดีมีอำนาจจัดหาผลประโยชน์ในการจัดหาผลประโยชน์ให้รวมถึง จัดทำที่ที่ดินใช้ประโยชน์ได้ ซ้ำขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่า และให้เช่าซื้อ เกณฑ์และวิธีการจัดหาผลประโยชน์ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง และสำหรับการขาย การแลกเปลี่ยน และการให้เช่าซื้อที่ดินต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี การดำเนินการจัดหาผลประโยชน์ให้คำนึงถึงการที่จะสงวนที่ดินไว้ให้อนุชนรุ่นหลังด้วย การจัดหาผลประโยชน์ในที่ดินของรัฐตามนัยดังกล่าว รัฐมนตรีจะมอบหมายให้กระบวนการเมืองอื่นผู้จัดหาผลประโยชน์สำหรับรัฐ หรือบำรุงท้องถิ่นก็ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

๕.๕ ผู้ไต่ฝ่าฝืนมาตรา ๙ อยู่ก่อนวันที่ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ไต่ฝ่าฝืนปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด ถ้าผู้ไต่ฝ่าฝืนเพิกเฉยหรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ไต่ฝ่าฝืนออกจากที่ดินและหรือรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างในที่ดินนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๕.๕.๑ ถึงกำหนดระเบียบ คณะกรรมการจะกำหนดให้ผู้ไต่ฝ่าฝืนต้องเสียค่าตอบแทนในการใช้ที่ดินนั้นให้แก่รัฐมีราชการบริหารส่วนท้องถิ่นด้วยก็ได้

๕.๕.๒ ตั้งแต่วันที่ประกาศคณะปฏิวัตินี้ใช้บังคับ ผู้ไต่ฝ่าฝืนมาตรา ๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าความผิดได้กระทำแก่ที่ดินซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกัน ที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าความผิดตามวรรค ๒ ได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินกว่า ๕๐ ไร่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๕.๕.๓ ในกรณีที่คำพิพากษา ถ้าผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๙ ศาลมีอำนาจสั่งให้คำพิพากษาให้ผู้กระทำความผิด คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของผู้กระทำความผิดออกไปจากที่ดินนั้นด้วย

๕.๕.๔ บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ เครื่องจักรกลใดๆ บุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ที่ได้รับผลในการกระทำความผิดดังกล่าวให้ริบเสีย ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมิใช่ผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

๖. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๐๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗

๖.๑ การขายที่ดินให้กระทำโดยวิธีขายทอดตลาด เว้นแต่

๖.๑.๑ การขายที่ดินในกรณีที่มีผู้เช่า ซึ่งผู้อาศัยในที่ดินนั้นติดต่อกันมาไม่น้อยกว่า ๕ ปี ให้กระทำโดยวิธีกำหนดราคาขายตามราคาตลาด และเปิดโอกาสให้ผู้เช่าอาศัยรวมทั้งทายาทของผู้เช่าหรือผู้อาศัย แล้วแต่กรณีมีโอกาสซื้อได้ก่อนผู้อื่น เมื่อไม่เป็นที่ตกลงกันจึงให้กระทำโดยวิธีขายทอดตลาด หรือ

๖.๑.๒ การขายที่ดินแก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสีย หรือได้ช่วยทำประโยชน์ในที่ดินนั้นให้กระทำโดยวิธีการกำหนดราคา แต่ถ้าบุคคลดังกล่าวหลายคนประสงค์จะซื้อที่ดินแปลงเดียวกันไม่อาจตกลงกันได้ให้ใช้วิธีประกวดราคา

๖.๒ การแลกเปลี่ยนที่ดินให้แลกเปลี่ยนกับที่ดินที่มีราคาใกล้เคียงกัน โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ และประโยชน์ของการแลกเปลี่ยนนั้น

๖.๓ การให้เช่าที่ดินให้กำหนดราคาเช่า โดยคำนึงถึงสภาพแห่งท้องที่ประกอบกับทุนได้ลงไปในพื้นที่ดินนั้น ในกรณีให้เช่าที่ดินสำหรับผู้อาศัย ถ้าผู้ประสงค์เช่ามีหลายคนเกินกว่าที่ดินที่กำหนดไว้ให้พิจารณาคัดเลือกบุคคลที่มีความจำเป็น ได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยมากกว่า ให้เช่าก่อนตามลำดับ การให้เช่าที่ดินแก่บุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมิได้ช่วยทำประโยชน์ในที่ดินนั้นให้กระทำโดยวิธีกำหนดราคาเช่า ถ้าบุคคลดังกล่าวหลายคนประสงค์จะเช่าที่ดินแปลงเดียวกันและไม่อาจตกลงกันได้ ให้กระทำโดยวิธีประกวดราคาเช่า ในกรณีให้เช่าที่ดิน ซึ่งถูกกันออกจากที่ดินที่ทางราชการไม่ออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ถ้าผู้ขอเช่าเป็นผู้ได้ครอบครองที่ดินนั้น ให้กำหนดตามอัตราค่าเช่าปานกลางที่มีการเช่าอยู่ในท้องที่นั้นในวันทำสัญญาเช่า และมีให้มีการเช่าช่วงหรือโอนสิทธิการเช่าให้แก่บุคคลอื่น

๖.๔ การให้เช่าซื้อที่ดิน ไม่กำหนดจำนวนเงินและระยะเวลาส่งใช้เงินเป็นคราวๆ โดยคำนึงถึงสภาพแห่งท้องที่ประกอบกับคุณที่ได้ลงไปในพื้นที่ดินนั้น ถ้าผู้ประสงค์จะเช่าซื้อที่มีหลายคนเกินกว่าที่ดินที่กำหนดไว้ ให้ดำเนินการเช่าซื้อโดยวิธีจับฉลากเว้นแต่การเช่าซื้อที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัย ให้พิจารณาคัดเลือกบุคคลที่มีความจำเป็นและได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยมากกว่าให้เช่าซื้อก่อนตามลำดับ กรณีให้เช่าซื้อที่ดิน ซึ่งถูกกันออกจากที่ดินที่ทางราชการไม่ออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ถ้าผู้เช่าซื้อเป็นผู้ได้ครอบครองที่ดินนั้นให้ถึงราคาประเมินทุนทรัพย์ในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินในวันทำสัญญาเช่าซื้อ เป็นราคาให้เช่าซื้อ การชำระค่าเช่าซื้อจะแบ่งเป็นงวด แต่งวดจะชำระเป็นรายปี หรือรายปีต่องวดก็ได้ แต่ต้องชำระให้เสร็จสิ้นภายใน ๒๐ ปี ค่าเช่าและค่าเช่าซื้อที่ได้จากที่ดินรายได้ให้เป็นรายได้ของราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่ และให้ไปบำรุงท้องถิ่นนั้น การพิจารณาให้เช่าหรือให้เช่าซื้อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้พิจารณาตามควรแก่กรณี

๖.๕ การมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นจัดหาผลประโยชน์ ให้กระทำโดยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาในการประกาศให้ระบุถึงเขตที่ดิน จำนวนเนื้อที่ดิน ซึ่งทบวงการเมืองและกิจการ ได้มอบหมายรวมถึงความประสงค์ให้จัดหาผลประโยชน์สำหรับรัฐหรือบำรุงท้องถิ่นด้วย

๖.๖ ให้อธิบดีหรือหัวหน้าทบวงการเมืองที่ได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณีประกาศ วัตถุประสงค์ที่จะดำเนินการ วิธีการ และรายละเอียดให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน ประกาศ นั้นให้ปิดไว้ ณ สำนักงานที่ดินจังหวัด หรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขา ๑ ฉบับ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือ กิ่งอำเภอท้องที่ ๑ ฉบับ ที่บ้านกำนัน ๑ ฉบับ และในที่เปิดเผยในบริเวณนั้น ๑ ฉบับ

๗. กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๕ ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวล กฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗

๗.๑ เมื่อได้รับคำขอให้ ให้อธิบดีจัดให้มีการสอบสวนและรังวัดทำแผนที่ตามวิธีการ รังวัดเพื่อออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน และประกาศออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงให้ประชาชน ทราบมีกำหนด ๓๐ วัน โดยปิดไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานที่ดินจังหวัด หรือสำนักงานที่ดินจังหวัด สาขา ๑ ฉบับ ณ ที่ว่าการอำเภอมีกิ่งอำเภอท้องที่ หรือที่วาเขต ๑ ฉบับ ณ ที่ว่าการกำนัน ๑ ฉบับ สำหรับในเขตเทศบาลให้ปิดไว้ ณ สำนักงานเทศบาลอีก ๑ ฉบับด้วย ในประกาศดังกล่าวให้มีแผนที่ แสดงเขตที่ดินที่จะออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง และกำหนดระยะเวลาที่ผู้มีส่วนได้เสียจะคัดค้าน ไว้ด้วย ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน นับแต่วันประกาศ ถ้าไม่มีผู้คัดค้านให้ดำเนินการออกหนังสือสำคัญ สำหรับที่หลวงต่อไป

๗.๒ กรณีที่มีผู้คัดค้าน ให้อธิบดีรอการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงไว้แล้ว ดำเนินการดังนี้

๗.๒.๑ ในกรณีผู้คัดค้านไม่มีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินตามกฎหมายที่ดิน และ ไม่ไปใช้สิทธิทางศาลภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่คัดค้าน ให้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงได้ หากผู้ คัดค้านไปใช้สิทธิทางศาลให้รอการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเฉพาะส่วนที่คัดค้าน จนกว่าจะได้ คำพิพากษาถึงที่สุดของศาลแสดงว่าผู้คัดค้าน ไม่มีสิทธิในที่ดินนั้น

๗.๒.๒ ในกรณีที่ผู้คัดค้านมีหลักฐานแสดงสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน ให้ รอการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเฉพาะส่วนที่คัดค้านไว้ก่อน และให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ตรวจสอบสิทธิในที่ดินของผู้คัดค้านว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ถ้าปรากฏว่าได้มาโดยไม่ ชอบให้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง และแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ทราบผล การตรวจสอบ และถ้าปรากฏว่าได้มาโดยชอบให้แจ้งผู้คัดค้านทราบโดยเร็ว แล้วระงับการออกหนังสือ สำคัญสำหรับที่หลวงเฉพาะส่วนนั้น

๘. ระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๑๕) ว่าด้วยวิธีปฏิบัติในการแจ้ง และออกคำสั่งแก่ผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน อยู่ก่อนวันที่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๙๖ วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ ใช้บังคับ

๘.๑ การแจ้งผู้ฝ่าฝืนประมวลกฎหมายที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๙๖ ลงวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ ใช้บังคับ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการดังนี้

๘.๑.๑ ที่ดินที่สงวนหรือหวงห้ามไว้เพื่อใช้ประโยชน์ทางราชการ เมื่อทบวง การเมืองผู้มีหน้าที่ดูแลรักษา หรือใช้ประโยชน์ ร้องขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งให้ผู้ฝ่าฝืนทราบ เพื่อ ปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดดังนี้

๘.๑.๑.๑ ให้มาจัดการทำบันทึกเป็นหลักฐานต่อทางราชการภายใน เวลาที่กำหนดว่าได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินเป็นเนื้อที่เท่าใด ตั้งแต่เมื่อใดและจะออกไป จากที่ดินนั้นได้เมื่อใด

๘.๑.๑.๒ ให้มาทำความเข้าใจความตกลง เพื่อเสียค่าตอบแทนตามอัตรา และ เวลาที่ทางราชการกำหนด

๘.๑.๑.๓ เมื่อมีความจำเป็น อาจสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนและบริวารออกไปจาก ที่ดินด้วยก็ได้

๘.๑.๒ ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ให้มีคำสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนออกไปจากที่ดิน เว้นแต่กรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นพิเศษ และเป็นกรกระทำ ให้เสื่อมเสียประโยชน์ที่ประชาชนจะใช้ที่ดินนั้น จะผ่อนผันหรือใช้ให้เป็นประโยชน์ชั่วคราว โดยเสีย ค่าตอบแทนหรือไม่ก็ได้

๘.๑.๓ ที่ดินที่ทางราชการมีโครงการจะจัดให้ประชาชนเข้าอยู่อาศัยและ ประกอบอาชีพให้แจ้งผู้ฝ่าฝืนไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในการจัดที่ดิน เพื่อขอตัววินิจฉัยเกี่ยวกับสิทธิใน ที่ดิน และเพื่อปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ ข้อกำหนดและเงื่อนไขในการจัดที่ดินนั้นต่อไป

๘.๑.๔ ที่ดินที่มีทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้นว่า ที่หิน ที่กรวดหรือที่ทราย ไม่ว่า ที่ดินนั้นรัฐมนตรีจะได้ประกาศหวงห้ามไว้ตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือไม่ก็ตาม ถ้ามีผู้ฝ่าฝืนเข้าไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นการทำลายหรือเสื่อมสภาพหรือเป็นอันตรายแก่ทรัพยากรในที่ดินให้แจ้งผู้ บุกรุกกระทำการกระทำหรือคำสั่งให้ออกจากพื้นที่นั้น และถ้าการกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ สาธารณชนให้ผู้ฝ่าฝืนแก้ไขการกระทำนั้นให้คืนสู่สภาพเดิมด้วย

๘.๑.๕ การเข้าขอยู่อาศัยหรือขอเป็นประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นการ ชั่วคราวให้ดำเนินการตามหมวด ๓ ว่าด้วยการขอเข้าอยู่อาศัยหรือขอเป็นประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็น การชั่วคราว

๘.๒ การแจ้งและมีคำสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนออกจากที่ดินของรัฐ

๘.๒.๑ การแจ้งของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งเป็นหนังสือมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

๘.๒.๑.๑ ชื่อ และสกุลของผู้ฝ่าฝืน

๘.๒.๑.๒ ตำแหน่งที่ดินที่บุกรุกหรือยึดถือครอบครอง หรือใช้ประโยชน์

๘.๒.๑.๓ การกำหนดวิธีการเงื่อนไข และระยะเวลาที่จะให้ผู้ฝ่าฝืนปฏิบัติ

๘.๓ การกำหนดระยะเวลาที่จะให้ผู้ฝ่าฝืนออกจากที่ดิน หรือรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากที่ดินของรัฐ ให้พิจารณาดังนี้

๘.๓.๑ ในกรณีที่ผู้ฝ่าฝืนเข้าบุกรุก หรือยึดถือครอบครอง ได้ปลูกไม้ล้มลุกหรือธัญชาติให้กำหนดเวลาให้แจ้งออกไปจากที่ดินนั้น ไม่น้อยกว่าสามสิบวันหลังจากการเก็บเกี่ยวพืชผลในที่ดินนั้นเสร็จแล้ว

๘.๓.๒ ในกรณีที่เป็นการบุกรุกยึดถือครอบครองในกรณีอื่น ให้แจ้งให้ออกจากที่ดินที่บุกรุกหรือแจ้งให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างโดยเร็ว แต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง

๘.๔ การส่งหนังสือแจ้งให้ส่งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ เว้นแต่ในท้องที่ใดไม่สะดวกในการส่งไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับก็ให้จัดเจ้าหน้าที่นำไปส่ง ในกรณีที่เจ้าหน้าที่นำไปส่งให้ปฏิบัติ ดังนี้

๘.๔.๑ ให้ผู้ฝ่าฝืนหรือผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว ซึ่งอยู่อาศัยในครอบครัวเดียวกับผู้ฝ่าฝืนลงชื่อรับในหนังสือแจ้งในใบรับแล้วเก็บเข้าเรื่องเป็นหลักฐาน

๘.๔.๒ ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่ยอมลงชื่อก็ให้เจ้าหน้าที่ผู้นำส่งหนังสือแจ้งบันทึกเหตุการณ์และเหตุผลในการไม่ยอมรับหนังสือแจ้งไว้ และให้มีพยานอย่างน้อยสองคนลงชื่อรับรองไว้เป็นหลักฐานด้วย เมื่อผู้นำส่งหนังสือแจ้งได้ปฏิบัติดังกล่าวแล้วนั้นให้ถือว่าผู้ฝ่าฝืนได้รับหนังสือแจ้งแล้ว

๘.๕ ผู้ฝ่าฝืนผู้ใดมีความจำเป็นไม่อาจจะปฏิบัติตามหนังสือของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ให้ยื่นคำร้องขอผ่อนผันล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามสิบวันก่อนครบกำหนดระยะเวลา ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ได้รับมอบหมายจากพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควร ก็ให้มีอำนาจผ่อนผันได้ตามความจำเป็น แล้วแต่กรณี

๘.๖ กรณีผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ได้รับมอบหมายจากพนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งเป็นหนังสือไปยังผู้ฝ่าฝืนและกำหนด ให้ผู้ฝ่าฝืนออกไปจากที่ดินภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันได้รับคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ หากผู้ฝ่าฝืนยังฝ่าฝืนอีกก็ให้ดำเนินคดีไป

๘.๗ การเข้าขอที่อยู่อาศัยหรือขอใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นการชั่วคราวและเสียค่าตอบแทน

๘.๗.๑ การเข้าขอที่อยู่อาศัยหรือขอใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นการชั่วคราวให้ดำเนินการดังนี้

๘.๗.๑.๑ ให้ผู้ขอยื่นคำร้องตามแบบที่ทางราชการกำหนดต่อนายอำเภอหรือปลัดผู้เป็นหัวหน้ากิ่งประจำอำเภอท้องที่ซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่ และผู้ขอจะต้องเป็นผู้เข้ายึดถือครอบครอง หรือใช้ประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประกาศคณะปฏิบัติ ฉบับที่ ๙๖ ลงวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ ใช้บังคับ

๘.๗.๑.๒ เมื่อได้รับคำขอแล้ว ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ หรือข้าราชการที่ได้รับมอบหมายออกไปตรวจสอบสภาพที่ดิน จำนวนเนื้อที่ที่ครอบครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้น

๘.๗.๑.๓ ผู้ได้รับการผ่อนผันให้อยู่อาศัย หรือใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐจะต้องเสียค่าตอบแทนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เว้นแต่กรณีขอยึดเวลาออกไปจากที่ดินจึงไม่ต้องเสียค่าตอบแทน

๘.๘ ค่าตอบแทนในการเข้าอยู่อาศัย และขอใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้กำหนด โดยถือตามอัตราค่าเช่าปานกลางซึ่งมีการเช่าในท้องที่นั้นในวันยื่นคำขอ

๘.๙ ผู้ได้รับผ่อนผันให้อยู่อาศัยหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินจะต้องปฏิบัติดังนี้

๘.๙.๑ ต้องชำระค่าตอบแทน ณ สำนักงานอำเภอ หรือกิ่งอำเภอต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ ตามจำนวนและเวลาที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนด

๘.๙.๒ ต้องใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นตามประเภทของกิจการด้วยตนเอง

๘.๙.๓ ต้องประกอบกิจการตามเขตและเนื้อที่ที่ได้การผ่อนผัน และในการนี้ผู้ได้รับการผ่อนผันให้อยู่อาศัยหรือใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ ต้องปักหลักเขตให้ปรากฏหลักฐานแน่นอน

๘.๙.๔ การปฏิบัติการณ์อื่นใด ตามเงื่อนไขที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดปฏิบัติเป็นเฉพาะราย

๙. ระเบียบการปกครอง และการจัดประโยชน์ที่ดิน สิ่งปลูกสร้างราชพัสดุ พ.ศ. ๒๔๘๕ ที่ ๘๗๘๒/๒๔๘๕ : แผนรักษาที่หลวง ลงนามโดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

๙.๑ ยกเลิก คำสั่ง ระเบียบข้อบังคับเดิมเกี่ยวกับการปกครอง สิ่งปลูกสร้างราชพัสดุ

๙.๒ ที่ดินราชพัสดุ หมายความว่า ที่ดินซึ่งรัฐบาลปกครองใช้ราชการอยู่ หรือสงวนไว้ใช้ราชการภายนอก และรัฐบาลได้เข้าปกครองจัดประโยชน์แล้ว นอกจากที่ดินในความปกครองกรมรถไฟหลวง ในความปกครองโยธาเทศบาล และทรัพย์สินของจังหวัดตามมติของคณะรัฐมนตรี

๙.๓ กองรักษาการณ์ที่หลวง เป็นเจ้าหน้าที่รักษาทะเบียนราชพัสดุกลาง และเป็นเจ้าหน้าที่การปกครองจัดประโยชน์ที่ดินสิ่งปลูกสร้างราชพัสดุภายในอาณาเขตจังหวัดพระนครธนบุรี และให้สรรพากรจังหวัดเป็นเจ้าหน้าที่รักษาทะเบียนราชพัสดุภายในอาณาเขตจังหวัดและเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการในเรื่องที่ดินสิ่งปลูกสร้างราชพัสดุภายในเขตจังหวัดนั้น ให้คณะกรรมการอำเภอ เป็นเจ้าหน้าที่จัดการปกครองและจัดผลประโยชน์ที่ดินสิ่งปลูกสร้างราชพัสดุภายในเขตอำเภอนั้นๆ โดยอนุมัติของคณะกรรมการจังหวัด เว้นแต่ที่ดินปลูกสร้างราชพัสดุใน ความปกครองของกลาโหม นอกจากที่ดินสิ่งปลูกสร้างแผนกสัสดี ให้กองรักษาการณ์ที่หลวงแยกประเภททะเบียนที่ดินและสิ่งปลูกสร้างไว้เป็นรายจังหวัด เฉพาะทะเบียนที่ดินสิ่งปลูกสร้างราชพัสดุในความปกครองของ กระทรวงกลาโหมให้แยกไว้โดยเฉพาะต่างหากส่วนหนึ่ง

๙.๔ ที่ดินราชพัสดุและสิ่งปลูกสร้างทางจังหวัดอื่นๆ ที่ยังไม่ได้สำรวจส่งขึ้นทะเบียน ราชพัสดุให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการจังหวัดสั่งให้แผนกการซึ่งใช้ประโยชน์ในที่ดินและสิ่งปลูกสร้างนั้นสำรวจรายการที่ดิน และสำรวจรายการสิ่งปลูกสร้าง ส่งมายังกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งใช้ประโยชน์ในที่ดินสิ่งปลูกสร้างนั้น เพื่อส่งมาขึ้นทะเบียนทางกระทรวงการคลังเว้นแต่ที่ดินราชพัสดุและสิ่งปลูกสร้างในความปกครองของกระทรวงกลาโหม ให้เจ้าหน้าที่กระทรวงกลาโหมและปกครองสำรวจ รายการที่ดินส่งขึ้นทะเบียนกระทรวงการคลังต่อไป

๙.๕ ที่ดินราชพัสดุสิ่งปลูกสร้างทางจังหวัดต่างๆ นอกจากใช้ราชการในแผนกการ ต่างและที่ดินสิ่งปลูกสร้างในความปกครองของกระทรวงกลาโหม ให้อยู่ในความปกครองของคณะกรรมการอำเภอจัดประโยชน์และปกครอง อย่าให้มีผู้รุกล้ำ

๙.๖ การจัดประโยชน์ การให้เช่า, เก็บค่าเช่า, ส่งค่าเช่าให้กระทรวงการคลัง ยกเว้นที่ดินในการปกครองของกระทรวงกลาโหม (นอกจากการขึ้นทะเบียน) ของสำนักงานพระคลังข้างที่ขององค์การศึกษาประชาชนบาล โรงเรียนรัฐบาลในกรณีที่ได้มาด้วยเงินรายได้ของโรงเรียน

๑๐. กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหา ประโยชน์เกี่ยวกับราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๔๕

๑๐.๑ ผู้ขอใช้ที่ราชพัสดุ หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรอื่นของรัฐ ที่ขอใช้ที่ราชพัสดุตามกฎหมายนี้

๑๐.๒ ผู้ที่ใช้ราชพัสดุ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นผู้ปกครอง ดูแล หรือใช้ประโยชน์ในที่ราชพัสดุ และให้ความหมายรวมถึง รัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลที่มีสิทธิใช้ที่ราชพัสดุตามกฎหมาย

๑๐.๓ การปกครองดูแลและบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ ให้กรมธนารักษ์จัดทำและเก็บรักษาทะเบียนที่ราชพัสดุกลาง สำหรับทะเบียนที่ราชพัสดุจังหวัด ในกรุงเทพฯ ให้กรมธนารักษ์มีอำนาจหน้าที่จัดทำขึ้นทะเบียน และเก็บรักษาทะเบียนที่ราชพัสดุจังหวัดรวมทั้งแก้ไขให้ถูกต้องในจังหวัดอื่นให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่มีอำนาจหน้าที่ จัดทำ ขึ้นทะเบียนและเก็บรักษาทะเบียนที่ราช

พัสดุจังหวัด รวมทั้งการแก้ไขให้ถูกต้อง กรณีมี การรังวัด การพิสูจน์สอบสวนการทำประโยชน์หรือ ตรวจสอบเนื้อที่ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ในกรุงเทพฯ ให้กรมธนารักษ์ร่วมกับผู้ใช้ที่ดินราชพัสดุเป็นผู้นำทำการสำรวจรังวัด ให้ถ้อยคำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ระวางชี้แนวเขตที่ดินและลงนามรับรองเขตที่ดิน รวมทั้งทำความเข้าใจความตกลงในการสอบสวนเปรียบเทียบและสอบสวนใกล้เคียงส่วนในจังหวัดอื่นให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ปฏิบัติร่วมกับหัวหน้าส่วนราชการหรือหัวหน้าหน่วยงานประจำจังหวัดของผู้ที่ใช้ที่ราชพัสดุ

การป้องกันการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์

๑. นโยบายที่จะแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

เนื่องจากปัจจุบันมีส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรับผิดชอบที่ดินของรัฐได้แก่ ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สาธารณประโยชน์และที่ราชพัสดุ เป็นต้น อยู่หลายหน่วยงานด้วยกันบางครั้ง เมื่อมีปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนราชการดังกล่าวไม่อาจแก้ไขปัญหาให้ยุติลงได้โดยลำพัง ประกอบกับปัจจุบันที่ดินของรัฐได้ถูกบุกรุก ยึดถือ ครอบครอง ทำนายลักษณะส่วนตัวและหมู่คณะ ก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครอง นับวันจะสร้างปัญหา ซับซ้อนและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชาติ เกิดมหันตภัยต่อส่วนรวมได้ถ้า มิได้รับการแก้ไขให้ทันท่วงที รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐดังกล่าวให้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อยดังนี้

๑.๑ มติคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ ๔/๒๕๒๘ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๔ กำหนดแนวทางป้องกันการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์ โดยให้จังหวัดและอำเภอดำเนินการแก้ไข ปัญหา ดังนี้

๑.๑.๑ การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินที่เกิดจากที่ดินสาธารณะประโยชน์ ให้ ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบขอความร่วมมือข้าราชการ

๑.๑.๒ การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินที่เกิดจากที่ดินสาธารณะประโยชน์ ให้ นายอำเภอประชาสัมพันธ์ ชี้แจงประชาชนเห็นความสำคัญของที่ดินสาธารณะประโยชน์ นายอำเภอ ออกคำสั่งให้ผู้ออกจากที่ดินสาธารณะประโยชน์

๑.๑.๓ การแก้ไขการบุกรุกที่เกิดจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรักษา ระเบียบ คำสั่ง กฎหมาย นายอำเภอต้องเอาใจใส่ดูแลรักษา กำชับกำหนัปฏิบัติหน้าที่ดูแลมอบสภา ตำบลช่วยเหลืออำเภอต้องให้ความสำคัญกับปัญหาข้อพิพาท ให้จังหวัดช่วยเหลือ หรือให้ กระทรวงมหาดไทยวินิจฉัยสั่งการ

๑.๑.๔ ให้จังหวัด อำเภอรายงานข้อเท็จจริง เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาดละ ๓ เดือน (แบบ ทส.๑, ทส.๒, ทส.๓, และ ทส.๔.)

๑.๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยคณะรัฐมนตรีได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๖ มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑.๒.๑ ที่ดินของรัฐ หมายความว่า ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สงวนหวงห้ามของรัฐทุกประเภท ที่สาธารณประโยชน์ ที่ราชพัสดุ และที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท

๑.๒.๒ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ” หรือ “กบร.” โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ

๑.๒.๓ ให้ กบร. มีอำนาจหน้าที่กำกับติดตามดูแลให้ส่วนราชการต่างๆ ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรการในการแก้ไขปัญหาและมาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ

๑.๒.๔ มาตรการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

๑.๒.๔.๑ เร่งรัดให้ดำเนินการสำรวจและจัดทำทะเบียนหรือหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินของรัฐแล้วแต่กรณี ไว้เป็นหลักฐาน โดยให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

๑.๒.๔.๒ ให้จังหวัดที่มีปัญหาการบุกรุกหรือการครอบครองที่ดินของรัฐแต่งตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตามที่ กบร. กำหนด ดำเนินการตรวจสอบการครอบครองที่ดินของบุคคลที่ครอบครองที่ดินของรัฐ หากผลปรากฏว่าผู้ครอบครองไม่มีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมาย และเป็นเกษตรกรที่ยากจน หรือผู้ยากจน ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดที่ดินให้ทำกินหรือให้อยู่อาศัย ตามที่ กบร. กำหนด

๑.๒.๔.๓ ให้ลงโทษเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบที่ทุจริต หรือประพฤตินิชอบเกี่ยวกับที่ดินของรัฐ หรือจงใจละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย แก่ผู้บุกรุกที่ดินของรัฐอย่างเคร่งครัดและเฉียบขาด

๑.๒.๔.๔ กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญา หรือคดีแพ่งเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ไขปัญหา หรือในการป้องกันบุกรุกที่ดินของรัฐ หรือในการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินของรัฐอันเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต เพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐ และเป็นกรณีที่อยู่การรัฐเป็นทนายความแตกต่างจากคดีให้ เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้องตกเป็นจำเลยต่อศาล ก็ให้ได้รับความคุ้มครองโดยมิต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายเมื่อแพคดีและในกรณีคดียังไม่ถึงที่สุดหากเจ้าหน้าที่ผู้ถูกฟ้องคดีต้องออกหรือพ้นจากราชการตามกฎหมายเสียก่อน ก็ให้มีสิทธิเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปศาล ตามหมายเรียกของศาลได้ในอัตราเท่าที่เคยมีสิทธิเบิกในตำแหน่งครั้งสุดท้ายก่อนออกหรือก่อนพ้นจากราชการตามกฎหมาย จนกว่าคดีจะถึงที่สุด และในกรณีเจ้าหน้าที่ถูกเรียกหรือเรียนเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของรัฐโดยสุจริตดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชา

พิจารณาให้ความเป็นธรรมตามระเบียบราชการ หรือตามมติคณะรัฐมนตรีโดยเคร่งครัดโดยขอให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ ให้สอดคล้องด้วย

๑.๒.๔.๕ กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกฟ้องคดีเป็นจำเลย เกี่ยวกับการปฏิบัติงานหน้าที่ ผู้บังคับบัญชาจะอ้างเป็นเหตุผลเพืองดหรือรอการพิจารณาบำเหน็จความชอบประจำปีไม่ได้ และให้พิจารณาเลื่อนขึ้นเงินเดือนประจำปีในกรณีปกติหรือกรณีพิเศษแล้วแต่กรณี

๑.๒.๕ มาตรการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ

๑.๒.๕.๑ จัดการวางแผนการใช้ที่ดินของรัฐให้ได้ประโยชน์มากที่สุด

๑.๒.๕.๒ ให้ความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการใช้ที่ดินของรัฐ โดยจัดให้มีการอบรมผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง หรือกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอน ตลอดจนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ข้าราชการ นักศึกษาประชาชนทั่วไป ให้มีความสำนึกในคุณค่าและหวงแหนที่ดินของรัฐ

๑.๒.๕.๓ จัดให้มีแผนประชาสัมพันธ์ระดับชาติ เพื่อรณรงค์ในการอนุรักษ์ที่ดินของรัฐ

๑.๒.๕.๔ จัดให้ทำแผนที่แสดงภาพและประเภทที่ดินของรัฐตั้งแสดงไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเขต สำนักงานเทศบาล สภาตำบล และส่วนราชการที่รับผิดชอบดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ

๑.๒.๕.๕ สำหรับที่ดินของรัฐประเภทสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ และประเภทสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกัน ให้มีการเร่งรัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงโดยให้อธิบดีกรมที่ดินมอบอำนาจหน้าที่การออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ตามความเหมาะสมหากมีผู้คัดค้านการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ก็ให้ดำเนินการตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือหากมีความจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบก็ให้ดำเนินการแก้ไขให้สอดคล้องด้วย

๑.๒.๖ ให้ กบร. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑.๒.๖.๑ รวบรวมข้อมูล เอกสารหลักฐานและข้อเท็จจริง เกี่ยวกับการครอบครองที่ดินของบุคคลใดๆ ในที่ดินของรัฐ

๑.๒.๖.๒ ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐ ส่งเอกสารหลักฐาน และหรือส่งผู้แทนมาชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาของ กบร. หรือ คณะอนุกรรมการ หรือ คณะทำงานที่ กบร. แต่งตั้ง

๑.๒.๖.๓ เสนอแนะนโยบายหรือแผนงานในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐของเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควรต่อคณะรัฐมนตรี

๑.๒.๖.๔ ประสานงานในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๑.๒.๖.๕ เสนอแนะการบูรณาการเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามมาตราการดังกล่าว ซึ่งมีผลงานดีเด่น และพิจารณาให้ลงโทษเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโดยมิชอบ ตามความเหมาะสมและเห็นแก่กรณี

๑.๒.๖.๖ พิจารณาให้ความสนับสนุนแก่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในด้านงบประมาณและในด้านต่างๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจตามมาตรการให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความรวดเร็ว

๑.๒.๖.๗ ตั้งคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อช่วยเหลือ กพร. ปฏิบัติงานตามความเหมาะสม

๑.๒.๗ ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ โดยเรียกชื่อย่อว่า “สปร.” ขึ้นในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่ประสานนโยบายและการปฏิบัติระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ กพร. มอบหมาย

การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ

การกำหนดเขตที่ดินของรัฐที่ปรากฏมากตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เมื่อรัฐตรากฎหมายเกี่ยวกับการสงวนและคุ้มครองป่าเพื่อประโยชน์ในด้านการทำสัมปทานป่าไม้ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชบัญญัติป่าไม้มีผลบังคับใช้โดยกำหนดให้ที่ดินในป่าไม้เป็นที่ดินของรัฐ และกำหนดนิยามของป่าไม้หมายความรวมถึงที่ดินที่ยังไม่ได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน ความพยายามที่จะบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรที่ดินของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ป่าไม้ของประเทศมีความชัดเจนขึ้นเป็นลำดับ จากสถานการณ์ป่าไม้ของประเทศที่มีพื้นที่ป่าลดลงอย่างรวดเร็ว จากรายงานการศึกษาของคณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๒๕๕๘ ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินป่าไม้ของชาติ พบว่าในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๔๑ พื้นที่ป่าไม้ลดลงจาก ๑๓๘.๕๖๗ ล้านไร่ เหลือ ๘๑.๐๗๖ ล้านไร่ และช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๕๖ ที่ป่าไม้ลดลงจาก ๑๐๖.๓๑๙ ล้านไร่ เหลือ ๑๐๒.๑๒ ล้านไร่ คิดเป็นอัตราการลดลงปีละ ๐.๓๐ ล้านไร่ต่อปี ทั้งนี้การศึกษาดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดปัญหาที่ดินป่าไม้ของชาติไว้ดังนี้

(๑) นโยบาย แผน และองค์กร เกี่ยวข้องมีปัญหา กล่าวคือ นโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ขาดเอกภาพและเป้าหมายที่ชัดเจน นโยบายส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจและพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบต่อนพื้นที่ป่าไม้ นโยบายแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดินป่าไม้ขาดความยั่งยืนและชัดเจนในทางปฏิบัติ แม้บทเพื่อพัฒนาการป่าไม้ของประเทศไทยในอดีต

ล้มเหลว องค์การด้านการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ขาดเอกภาพและไม่เอื้อต่อการบริหารและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

(๒) ระบบฐานข้อมูลที่ดินป่าไม้ไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ แนวเขตป่าไม้และที่ดินของรัฐประเภทอื่น ไม่ชัดเจนและมีการทับซ้อนกัน การจำแนกพื้นที่ที่ดินป่าไม้เพื่อการบริหารจัดการ (Zoning) ยังไม่มีประสิทธิภาพและไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่จริงในปัจจุบัน ฐานข้อมูลผู้ใช้ประโยชน์ผู้ครอบครองพื้นที่เขตป่าไม้และที่ดินรัฐประเทศอื่น ยังไม่ถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วน และทันสมัย

(๓) กฎหมายที่มีอยู่ไม่ทันสมัยขาดประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหา กล่าวคือ กฎหมายบางมาตราไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับเขตป่าและที่ดิน บางฉบับไม่สามารถบังคับใช้เป็นระบบหรือครบวงจร ไม่มีมาตรการที่เพียงพอและเหมาะสม

ในด้านการบริหารจัดการที่ดินของรัฐ คณะกรรมการนโยบายที่ดินของรัฐ (คทช.) ถูกแต่งตั้งขึ้นเพื่อเข้ามาบริหารจัดการที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของประเทศ จะได้เห็นขอบในหลักการให้นำร่างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรที่ดินของประเทศ โดยมีกรอบในการจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรที่ดินของประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรดินอย่างยั่งยืน

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาสำคัญ อาทิ การทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ ได้รับการแก้ไขนำไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มอบให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดทำแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติขึ้นเพื่อพิทักษ์รักษาทรัพยากรป่าไม้ให้สมบูรณ์ พื้นที่ป่าไม้ของประเทศมีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศภายใน ๑๐ ปี แผนแม่บทกำหนดเป้าหมายเพื่อ

(๑) หยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าและทวงคืนผืนป่าจากผู้บุกรุกครอบครองให้ได้ตามที่เป้าหมายการกำหนดไว้ภายใน ๑ ปี

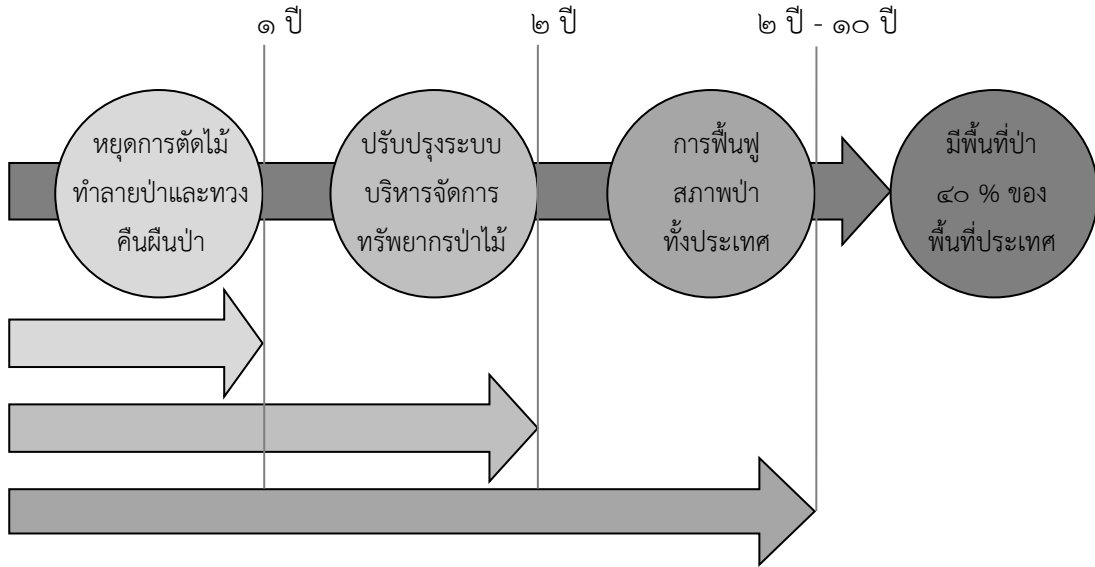
(๒) จัดให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และยั่งยืนภายใน ๒ ปี

(๓) พื้นฟูสภาพที่ป่าในพื้นที่ป่าเป้าหมายทั่วทั้งประเทศให้มีสภาพที่สมบูรณ์ภายใน

แผนภาพที่ ๒-๑ เป้าหมายของแผนแม่บทการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ

แผนแม่บท

การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ

- ด้วยการรณรงค์ / ระดมสรรพกำลังทุกภาคส่วน ร่วมพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ เป็นวาระแห่งชาติ
- ทุกวัตถุประสงค์เริ่มต้นพร้อมกัน

ร่วมกันรับผิดชอบบรักและทวงคืนผืนป่าของชาติ

โดย “ยุทธศาสตร์การพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้” แบ่งออกเป็น ๔ ประเด็นยุทธศาสตร์และกำหนดกลยุทธ์ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ๑๗ กลยุทธ์ดังนี้

- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ กำกับป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้
  - ๑.๑ กลยุทธ์ “หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ”
  - ๑.๒ กลยุทธ์ “จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า”
  - ๑.๓ กลยุทธ์ “ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า”
  - ๑.๔ กลยุทธ์ “ยึดคืนพื้นที่ป่ายับยั้งการบุกรุกปัญหาการบุกรุกคน โดยใช้ภาพถ่ายอากาศเป็นหลักฐานร่วมกับหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง”
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ ปลูกจิตสำนึกรักษ์ผืนป่าของแผ่นดิน
  - ๒.๑ กลยุทธ์ “กำหนดให้แก้ไขปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าเป็นวาระแห่งชาติ”
  - ๒.๒ กลยุทธ์ “จัดตั้งองค์กรแนวร่วมภาคประชาชนเพื่อปลูกจิตสำนึก”
  - ๒.๓ กลยุทธ์ “ปลูกจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่ที่มีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน”
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปฏิรูประบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้
  - ๓.๑ กลยุทธ์ “ปรับปรุงระบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้”

- ๓.๒ กลยุทธ์ “พิจารณาจัดตั้งหน่วยงานด้านการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ”
- ๓.๓ กลยุทธ์ “จัดทำแนวเขตทรัพยากรป่าไม้ทุกประเภทให้เป็นแนวเดียวกันชัดเจน”
- ๓.๔ กลยุทธ์ “จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ (Zoning)”
- ๓.๕ กลยุทธ์ “ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ พื้นฟูและดูแลรักษาป่าอย่างยั่งยืน
- ๔.๑ กลยุทธ์ “จัดระบบการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมกับประชาชน”
- ๔.๒ กลยุทธ์ “จัดระบบการปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศเพื่อทดแทนความต้องการและลดการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า”
- ๔.๓ กลยุทธ์ “ให้คนอยู่กับป่าพึ่งพากันอย่างมีความสุข”
- ๔.๔ กลยุทธ์ “เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการฟื้นฟูและดูแลป่าอย่างยั่งยืน”
- ๔.๕ กลยุทธ์ “ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้”

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการใช้ที่ดินและทรัพยากรที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม วัตถุประสงค์ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของการจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดปัญหาการทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์หรือปล่อยที่ดินให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า ลดปัญหาขนาดการถือครองเพิ่มความเป็นธรรมต่อเจ้าของที่ดินและลดปัญหาการใช้ที่ดินผิดประเภท

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม วัตถุประสงค์ ให้เป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยมุ่งเน้นให้ผู้ด้อยโอกาสมีที่ดินทำกินอาศัย และบริการขั้นพื้นฐานให้พึ่งตนเองได้ เพื่อประสิทธิภาพด้านการให้บริการสาธารณสุขโภชนาการและป้องกันมิให้มีการถ่ายโอนทรัพย์สินของรัฐไปยังกลุ่มผลประโยชน์

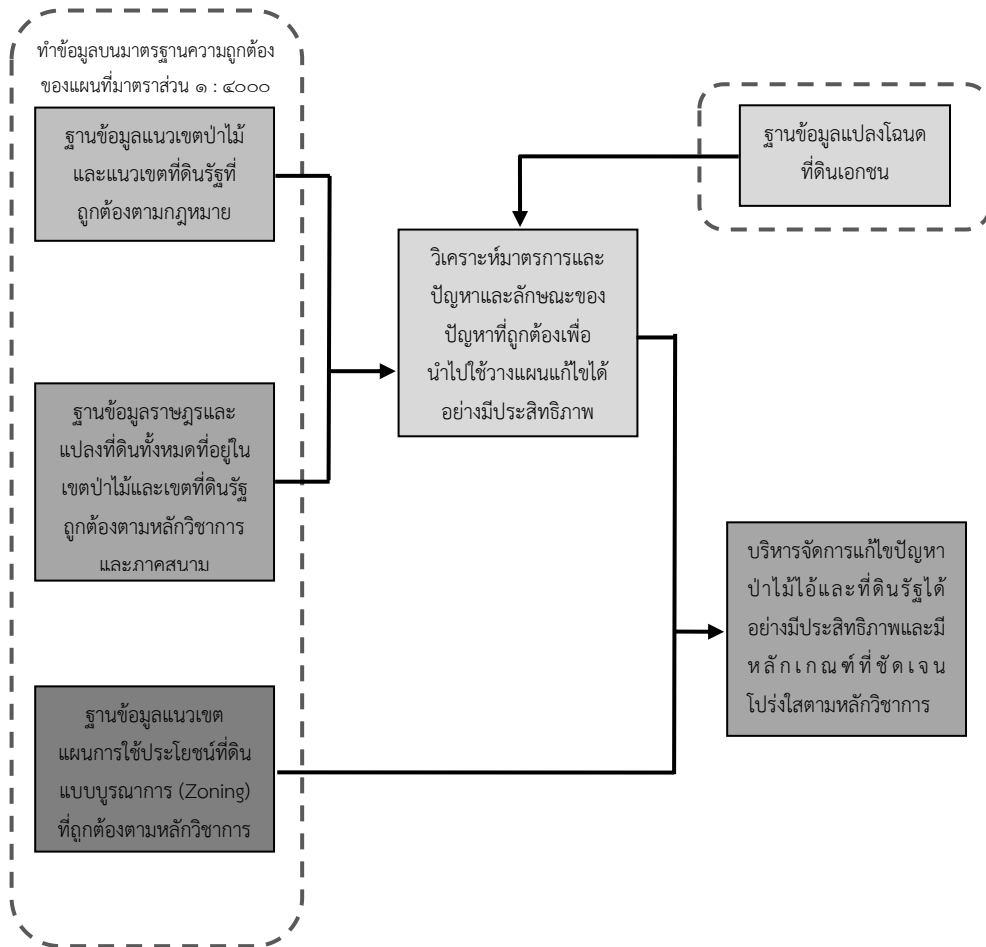
ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรที่ดิน วัตถุประสงค์ มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน และทรัพยากรที่ดินอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน ลดปัญหาความซ้ำซ้อนและความล่าช้า โดยในยุทธศาสตร์นี้ได้กำหนดแนวทางข้อ ๔.๒ พัฒนาระบบการจัดทำแผนที่ที่กำหนดเขตที่ดินของรัฐด้วยการเร่งรัดจัดทำฐานข้อมูลแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ โดยใช้แผนที่มาตราส่วนเดียวกัน (๑ : ๔๐๐๐) และปรับข้อมูลแนวเขตที่ดินของรัฐให้มีกฎหมายรองรับ

รัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ให้นโยบายชัดเจนที่ทำให้แนวเขตที่ดินของรัฐตรงตามที่ประกาศตามกฎหมาย แนวเขตที่ดินต้องตอกันสนิทไม่ทับซ้อนไม่มีช่องว่าง ฐานข้อมูลแนวเขตต้องเกิดจากการสำรวจในภาคสนามเพื่อยืนยันความถูกต้องตามสภาพข้อเท็จจริงและหลักวิชาการ ทั้งนี้ การปรับปรุงแนวเขตที่ดินรัฐ ซึ่งเป็นขั้นตอนเริ่มต้นที่สำคัญนำมาซึ่งฐานข้อมูลแนวเขตที่ดินของรัฐที่ถูกต้องตามกฎหมายก่อนนำไปดำเนินการในขั้นตอนอื่นๆ ต่อไป

แผนภาพที่ ๒-๒ แสดงขั้นตอนการแก้ไขปัญหาที่ดินรัฐ

(รายงานการศึกษา การแก้ไขปัญหาที่ดินป่าไม้ของชาติ)

ตารางที่ ๒-๑ ตารางแสดงหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดิน

กระทรวง	กรม	รัฐวิสาหกิจ
๑. สำนักนายกรัฐมนตรี	๑) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	
๒. กระทรวงมหาดไทย	๑) กรมที่ดิน ๒) กรมการปกครอง ๓) กรมโยธาธิการและผังเมือง	
๓. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	๑) สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ๒) กรมพัฒนาที่ดิน ๓) กรมวิชาการเกษตร ๔) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ๕) กรมส่งเสริมสหกรณ์ ๖) กรมชลประทาน	
๔. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๑) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒) กรมป่าไม้ ๓) กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ๔) กรมทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่ง ๕) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
๕. กระทรวงการคลัง	๑) กรมธนารักษ์	๑) เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ๒) ธนาคารอาคารสงเคราะห์
๖. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๑) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	๑) การเคหะแห่งชาติ
๗. กระทรวงกลาโหม	๑) องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก	
๘. หน่วยงานอิสระ	๑) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	

ตารางที่ ๒-๒ ตารางแสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน

๑. ประมวลกฎหมายที่ดิน
๒. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔
๓. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗
๔. พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑
๕. พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗
๖. พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘
๗. พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘
๘. พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘
๙. พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔
๑๐. พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๒๖
๑๑. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕
๑๒. พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕
๑๓. พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. ๒๕๔๓
๑๔. พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. ๒๕๔๗
๑๕. พระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๓
๑๖. พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑

การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ

๑. หลักการและเหตุผล

ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้สั่งการให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลัง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เร่งดำเนินการพิจารณากำหนดแนวเขตป่าไม้ใหม่ โดยจัดทำเป็นแผนที่ดิจิทัล มาตรฐาน ๑ : ๔๐๐๐ ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว รวมทั้งพัฒนาเป็น แอปพลิเคชันเพื่อความสะดวกในการตรวจสอบแนวเขตป่าไม้

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๘ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแนวทางการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน ๑ : ๔๐๐๐ และแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตรฐาน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map) มี

พลเอก ไพบูลย์ คุ้มฉายา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน โดยให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย อำนวยการและกำกับดูแลการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ แบบดิจิทัลและรูปแบบอื่นๆที่เหมาะสม ให้ทุกส่วนราชการ ใช้และยึดถือในแนวทางเดียวกัน กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกันพร้อมทั้งจัดทำคู่มือและแนวทางในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าว ทั้งนี้ ในการดำเนินการของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งให้ประสานการปฏิบัติกับศูนย์อำนวยการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ และให้นำมาตรการตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่เกี่ยวข้องมาเป็นมาตรการหรือแนวทางในการดำเนินการด้วย

๒. โครงสร้างการบริหารจัดการ

คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map) มีพลเอก ไพบูลย์ คุ้มฉายา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธาน ให้ลงนามคำสั่งคณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการฯ ที่ ๑/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๘ ตั้งคณะอนุกรรมการฯ รวม ๕ คณะ ประกอบด้วย

(๑) คณะอนุกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map) ระดับภาค ๑-๔ มีผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ๑-๔ เป็นประธาน และเลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค ๑-๔ เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

(๒) คณะอนุกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One map) จังหวัดทุกจังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) มีผู้ว่าราชการจังหวัด/ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด เป็นประธาน และปลัดจังหวัด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

(๓) คณะอนุกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One map) กรุงเทพมหานครมี ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นประธาน อานและผู้อำนวยการกองสำรวจและแผนที่ที่ดิน สำนักงานโยธา กรุงเทพมหานคร เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

(๔) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One map) มี พลเอก นิวัฒน์ มีนะโยธิน เป็นประธานและผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

(๕) คณะอนุกรรมการเทคนิคการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One map) มี รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายจตุพร บุรุษพัฒน์) เป็นประธาน และผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

เพื่อให้การจัดทำหลักเกณฑ์การปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐ การจัดเตรียมข้อมูลและฐานข้อมูล และการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานด้านเทคนิค เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของ

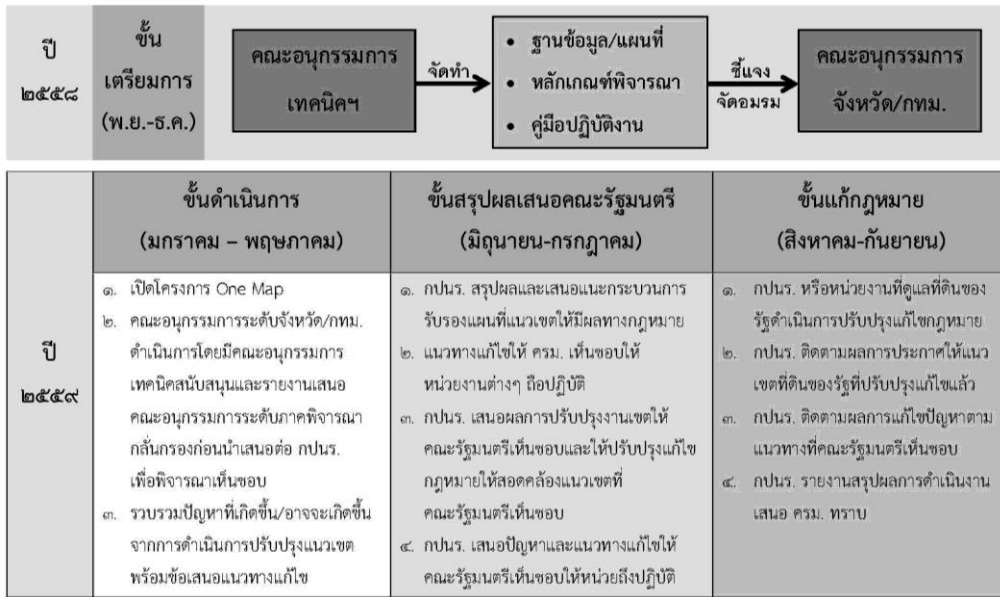
คณะกรรมการฯ ระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานคร คณะอนุกรรมการเทคนิคการปรับปรุงแผนที่
แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน ๑ : ๕๐๐๐ (One map) ได้แต่งตั้งคณะทำงานฯ
รวม ๓ คณะเพื่อรับผิดชอบดำเนินการดังกล่าว ประกอบด้วย

- (๑) คณะทำงานจัดทำร่างหลักเกณฑ์การปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ
- (๒) คณะทำงานจัดเตรียมข้อมูล ฐานข้อมูลที่ใช้ในการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของ
รัฐแบบบูรณาการ
- (๓) คณะทำงานจัดทำคู่มือการสร้างความรู้ความเข้าใจและการฝึกอบรมด้านเทคนิค
การปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ

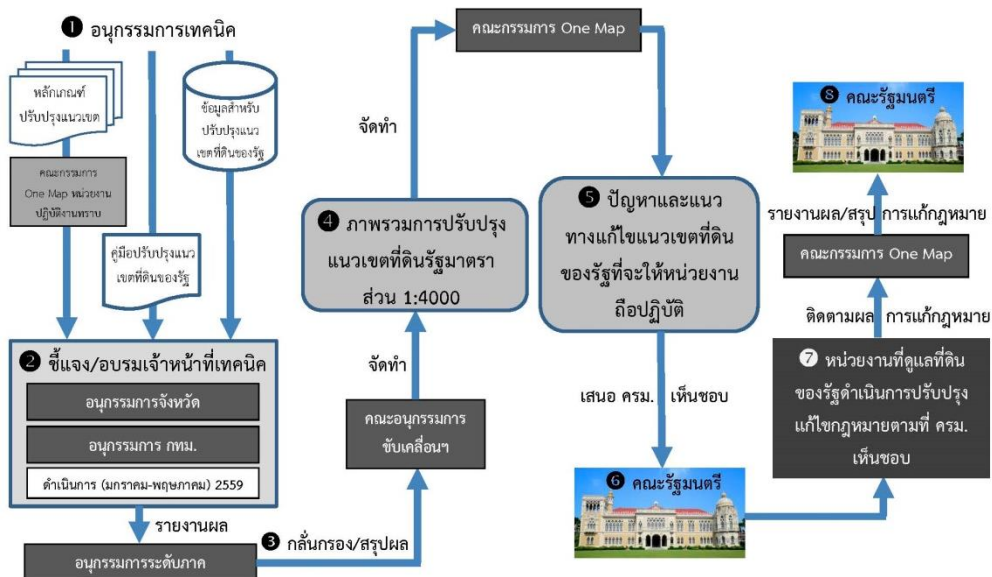
๓. เป้าหมายการดำเนินงาน Road Map

คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map) ได้วางเป้าหมายการดำเนินงาน Road Map ไว้ดังนี้
 แผนภาพที่ ๒-๔ Road Map การปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ (One Map)

๔. ขั้นตอนการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ

คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map) ได้กำหนดขั้นตอนการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการไว้ดังนี้
 แผนภาพที่ ๒-๕ ขั้นตอนการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ (One Map)

หลักเกณฑ์การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ

๑. เจตนารมณ์

ปัญหาข้อพิพาทระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนเกี่ยวข้องกับการบุกรุกที่ดินของรัฐ ปัญหาการทับซ้อนการของแนวเขตที่ดิน ปัญหาความเสื่อมล้ำในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ล้วนเกิดจากแนวเขตที่ดินของรัฐไม่ชัดเจนแผนที่ของหน่วยงานอยู่บนมาตราส่วนต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้ปัญหาความขัดแย้งเรื่องการบุกรุกและครอบครองที่ดินของรัฐสามารถคลี่คลายลง การปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐบนพื้นฐานการประสานการทำงานแบบบูรณาการของทุกหน่วยงานบนแผนที่มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องรีบดำเนินการเพื่อช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตที่ดินของรัฐ ลดความเหลื่อมล้ำ และคืนความชอบธรรมให้กับประชาชน

เจตนารมณ์ของการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ เพื่อให้ได้เส้นแสดงแนวเขตที่ดินของรัฐหรือที่เรียกว่า เส้น One Map ซึ่งแสดงอาณาเขตที่ดินของรัฐครอบคลุมที่ดินของทุกหน่วยงานรัฐบนแผนที่มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ ทั้งนี้เส้น One Map จะเกิดจากการปรับปรุงแนวเขตที่ประกาศตามกฎหมาย แนวเขตจริง และแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศตามห้วงเวลารวมทั้งสภาพข้อเท็จจริงในพื้นที่จากการสำรวจในภาคสนามเพิ่มเติมความจำเป็นเพื่อความถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยแนวเขตทั้งหมดจะต้องต่อกันสนิท ไม่ทับซ้อนหรือมีช่องว่าง

๒. กรอบแนวคิดในการกำหนดหลักเกณฑ์

เพื่อให้การปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐในระดับจังหวัดเป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าว โดยให้นำข้อมูลพื้นที่สภาพป่าที่ปรากฏในอดีตและยังไม่มีแนวเขตที่กฎหมายประกาศกำหนดไว้ ตามขอบเขตสภาพป่าในอดีตบนภาพถ่ายทางอากาศโครงการ WWS (World Wide Survey) มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐๐ - ๖๐๐๐๐ ที่ดินถ่ายไว้เมื่อช่วงปีพุทธศักราช ๒๔๙๕ - ๒๔๙๙ มาพิจารณาควบคู่กับแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน ๑ : ๕๐๐๐ ชุด L ๗๐๘ สำหรับเป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อค้นหาพื้นที่ป่าไม้ที่ไม่มีสภาพการเข้าใช้ประโยชน์ในส่วนของแนวเขตที่ดินของรัฐที่มีแผนที่แนบท้าย คณะอนุกรรมการเทคนิคการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ ได้จัดทำหลักเกณฑ์ในการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการขึ้น โดยอาศัยหลักกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี บันทึกข้อตกลงและหลักวิชาการในการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าว ดังนี้

๑. ลำดับศักดิ์ของกฎหมายในระบบกฎหมายไทยแบ่งระดับศักดิ์ตามลำดับ เช่น รัฐธรรมนูญพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ส่วนมติคณะรัฐมนตรีมีใช้กฎหมาย แต่มีสถานะเป็น กฎ เป็นคำสั่งทางปกครอง หรือเป็นนโยบาย แล้วแต่กรณี

๒. การบังคับใช้กฎหมายก่อนหรือหลัง กรณีนักกฎหมายที่มีศักดิ์เท่ากัน แนวเขตที่ดินมีผลบังคับใช้จากกฎหมายที่ออกก่อนจะถูกให้ความสำคัญกว่าแนวเขตที่ดินที่มีผลบังคับใช้จากกฎหมายที่ออกภายหลัง

๓. เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ใช้ลักษณะภูมิประเทศสำคัญ เป็นข้อมูลอ้างอิง เช่น ภูเขา แม่น้ำ คูคลอง หนองบึง อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

๔. หากมีข้อกฎหมาย ระเบียบ ข้อตกลง ให้ยึดกรอบหลักการข้างต้นเป็นพื้นฐานสำคัญในการปรับปรุงเส้นแนวเขตที่ดินของรัฐ

๕. แนวเขตที่ดินของรัฐที่ได้ปรับปรุงแล้ว จะนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายให้ถูกต้องต่อไป

๓. หลักเกณฑ์การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ

คณะอนุกรรมการเทคนิคการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตรา ส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One map) ได้จัดทำหลักเกณฑ์ในการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวฯ คณะรัฐมนตรีได้รับทราบแล้วเมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ รายละเอียดในแต่ละหลักเกณฑ์มีดังนี้

หลักเกณฑ์ที่ ๑ : ป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับป่าไม้ถาวร

ป่าสงวนแห่งชาติอยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้กำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติตามขอบเขตในแผนที่แนบท้ายกฎกระทรวง ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มีทั้งหมด ๑,๒๒๑ ป่า ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี กำหนดเป็นป่าไม้ถาวรโดยมติคณะรัฐมนตรี กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน้าที่ในการนำเสนอคณะรัฐมนตรี มีทั้งหมด ๑,๐๔๔ ป่า

หลักเกณฑ์ที่ ๒ : ป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

แนวเขตอุทยานแห่งชาติ หรือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพิ่งมีเจตนาใช้แนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือเส้นแนวเขตในแผนที่ที่มีความใกล้เคียงสอดคล้องกัน ให้ใช้แนวเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นหลัก

สำหรับแนวเขตที่มีได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ข้างต้นให้ใช้แนวเขตตามกฎหมายแต่ละหน่วยงาน

หลักเกณฑ์ที่ ๓ : ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคุ้มครอง และพื้นที่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีแนวเขตชัดเจน ทับซ้อนเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ให้ใช้แนวเขตตามกฎหมายของแต่ละหน่วยงาน

หลักเกณฑ์ที่ ๔ : ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทับซ้อนกับป่าชายเลนตามมติคณะรัฐมนตรี

ให้ใช้แนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เป็นหลัก

กรณีแนวเขตป่าชายเลนฯ อยู่นอกแนวเขตพื้นที่ป่าข้างต้น ให้ใช้แนวเขตป่าชายเลน

หลักเกณฑ์ที่ ๕ : ป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)

๕.๑ กรณีป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดิน ให้ใช้แนวเขตตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินที่มีแผนงานดำเนินการแล้วเป็นหลัก และอยู่ในเขตพื้นที่กรมป่าไม้ส่งมอบให้ ส.ป.ก.

๕.๒ กรณีที่พื้นที่ ส.ป.ก. ได้รับมอบจากการจำแนกประเภทที่ดินออกจากป่าไม้ถาวรตามคำมติคณะรัฐมนตรีที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินที่มีรูปแผนที่แสดงแนวเขตที่ชัดเจนแล้วให้ใช้แนวเขตปฏิรูปที่ดินเป็นหลัก

๕.๓ กรณีขอบเขตพื้นที่กันคั้นกรมป่าไม้ตามแผนที่ตรวจสอบสภาพป่า (RF) ตามบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมป่าไม้และ ส.ป.ก. คลาดเคลื่อนพิจารณา ดังนี้

๕.๓.๑ กรณีตำแหน่งพื้นที่กันคั้นกรมป่าไม้ตามแผนที่ตรวจสอบสภาพป่า (RF) ถ้าเพื่อนไม่ตรงกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ หาพื้นที่ยังมีสภาพเป็นป่าไม้ให้ปรับเส้นแนวเขตตามข้อเท็จจริง

๕.๓.๒ กรณีตำแหน่งพื้นที่กันคั้นกรมป่าไม้ตามแผนที่ตรวจสอบสภาพป่า (RF) ในบันทึกข้อตกลงซึ่งปัจจุบันสภาพป่าไม้ได้หมดไป ให้ยึดแนวเส้นเขตตามตำแหน่ง RF เดิม

หลักเกณฑ์ที่ ๖ : อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ที่ทับซ้อนกับเขตปฏิรูปที่ดิน พิจารณาดังนี้

๖.๑ กรณีกรมป่าไม้ส่งมอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. และได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ก่อนการกำหนดให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ให้ใช้ในเขตปฏิรูปที่ดินเป็นหลัก เว้นแต่เป็นพื้นที่ที่ไม่สมควรนำไปปฏิรูปที่ดิน ตามมติค.ร.ม. เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๓๗ ให้ใช้แนวเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เป็นหลัก

๖.๒ กรณีกรมป่าไม้ส่งมอบพื้นที่ให้ ส.ป.ก. และได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินหลังการกำหนดให้เป็นแนวเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้ใช้แนวเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดังกล่าว เป็นหลัก

หลักเกณฑ์ที่ ๗ : ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคุ้มครอง และพื้นที่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีแนวเขตชัดเจน อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทับซ้อนกับนิคมสร้างตนเอง หรือนิคมสหกรณ์ พิจารณาดังนี้

๗.๑ กรณีนิคมสร้างตนเอง นิคมสหกรณ์ ที่มีแนวเขตตามกฎหมายบังคับก่อนการกำหนดแนวเขตป่าไม้ข้างต้น ให้ใช้เขตนิคมสร้างตนเอง หรือเขตนิคมสหกรณ์ที่ไม่มีสภาพป่าเป็นหลัก โดยระบุรายละเอียดเกี่ยวกับแผนที่ที่มีสภาพป่าให้ชัดเจน

๗.๒ กรณีนิคมสร้างตนเอง นิคมสหกรณ์ ที่มีแนวเขตตามกฎหมายบังคับภายหลังการกำหนดแนวเขตป่าไม้ข้างต้น ให้ใช้แนวเขตป่าไม้ข้างต้นเป็นหลัก

หลักเกณฑ์ที่ ๘ : นิคมสร้างตนเอง นิคมสหกรณ์ทับซ้อน เขตปฏิรูปที่ดิน และนิคมสร้างตนเอง นิคมสหกรณ์ที่ยังไม่มีกฎหมายกำหนดพื้นที่พิจารณา ดังนี้

๘.๑ กรณีแนวเขตนิคมสร้างตนเอง และนิคมสหกรณ์ทับซ้อนแนวเขตปฏิรูปที่ดินให้ยึดแนวเขตที่ประกาศเป็นกฎหมายก่อนเป็นหลัก

๘.๒ นิคมสร้างตนเอง หรือนิคมสหกรณ์ ที่ยังไม่มีกำหนดตามกฎหมาย ให้ใช้แนวเขตตามแผนที่ที่จำแนกประเภทที่ดินที่มีการส่งมอบให้จัดตั้งนิคมสร้างตนเอง นิคมสหกรณ์ พร้อมระบุรายละเอียดตามมติคณะรัฐมนตรีให้ชัดเจนด้วย

หลักเกณฑ์ที่ ๙ : ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าพรหมครอง และพื้นที่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีแนวเขตชัดเจน อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทับซ้อนกับที่ราชพัสดุ พิจารณา ดังนี้

๙.๑ กรณีแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ข้างต้นทับซ้อนในลักษณะคาบเกี่ยวหรือมีเจตนาให้เป็นแนวเขตเดียวกัน ให้ใช้แนวเขตที่ราชพัสดุที่มีการออกหนังสือสำคัญตามประมวลกฎหมายที่ดินไว้แล้วเป็นหลัก

๙.๒ กรณีแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ข้างต้นทับซ้อนกับที่ราชพัสดุที่ยังไม่มีการออกหนังสือสำคัญตามประมวลกฎหมายที่ดิน ให้ใช้แนวเขตพื้นที่ตามกฎหมายของแต่ละหน่วยงาน

หลักเกณฑ์ที่ ๑๐ : ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคุ้มครอง และพื้นที่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีแนวเขตชัดเจน อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทับซ้อนกับที่สาธารณประโยชน์ มีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ไว้แล้ว พิจารณา ดังนี้

กรณีแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ข้างต้นทับซ้อนในลักษณะคาบเกี่ยวหรือมีเจตนาให้เป็นแนวเขตเดียวกันกับแนวเขตที่สาธารณประโยชน์ที่มีการออก น.ส.ล. ไว้แล้ว ให้ใช้แนวเขต น.ส.ล. ที่โตกว่าเป็นหลัก พื้นที่ทับซ้อนส่วนอื่นให้ใช้แนวเขตตามกฎหมายของแต่ละหน่วยงาน

หลักเกณฑ์ที่ ๑๑ : แนวเขตที่ดินของรัฐที่มีการกำหนดโดยใช้แนวธรรมชาติหรือแนวเขตตามสิ่งก่อสร้าง ให้ใช้แนวธรรมชาติหรือสิ่งก่อสร้างที่ปรากฏสวดลายในแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ / ภาพถ่ายดาวเทียมปีที่กำหนดแนวเขต หากไม่มีแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ / ภาพถ่ายดาวเทียมปีที่กำหนดแนวเขต ให้ใช้แผนที่ภาพถ่ายครั้งแรกภายหลังจากการกำหนดแนวเขต

หลักเกณฑ์ที่ ๑๒ : กรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่สามารถหาข้อมูลตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ ให้สรุปเรื่องราวพร้อมรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง เสนอคณะอนุกรรมการและคณะกรรมการพิจารณาเพื่อให้ได้ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

- คณะอนุกรรมการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน ๑ : ๔๐๐๐ (One map) ระดับภาค
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน ๑ : ๔๐๐๐ (One map)
- คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน ๑ : ๔๐๐๐ (One map)

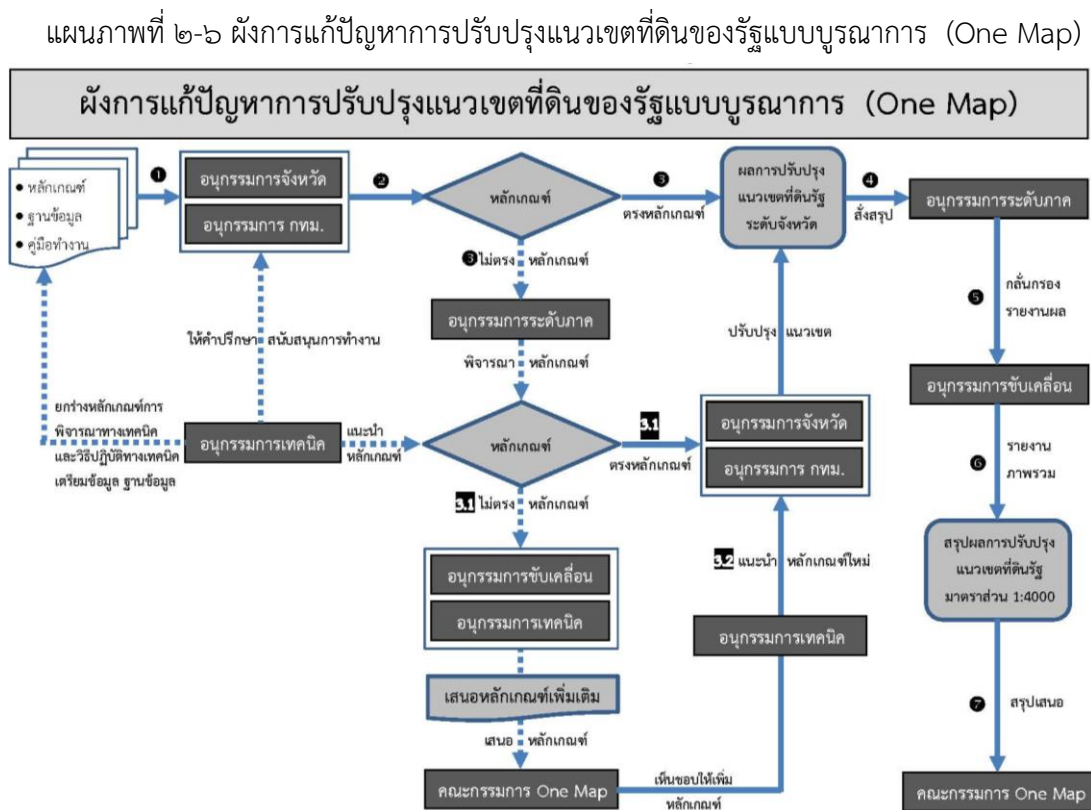
หลักเกณฑ์ที่ ๑๓ :

๑๓.๑ ให้คณะอนุกรรมการระดับจังหวัดรวบรวมข้อมูลระวางแผนที่ของกรมที่ดินที่มีการรับรอง แนวเขต ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าไม้ถาวร ป่าชายเลน อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ ไว้เป็นข้อมูลเบื้องต้น สำหรับใช้ในการดำเนินการภายหลัง

๑๓.๒ ให้คณะทำงานแก้ไขปัญหาการทับซ้อนของพื้นที่ป่าไม้และเขตปฏิรูปที่ดินระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานที่ได้ข้อมูลจากคณะทำงานฯ ส่งให้คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map) เพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป

๔. ขั้นตอนการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน

คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One map) ได้กำหนดขั้นตอนให้คณะอนุกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One map) จังหวัด/กรุงเทพมหานคร และคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ ดังนี้

๕. ศูนย์ประสานการปฏิบัติงานและบุคลากรให้คำปรึกษา

คณะอนุกรรมการเทคนิคการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการฯ ได้จัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติงานคณะอนุกรรมการเทคนิคการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One map) ณ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้น ๑๐ อาคารกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เลขที่ ๙๒ ซอยพหลโยธิน ๗ ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ Email : OneMap.tech@mnre.mail.go.th เบอร์โทรศัพท์ ๐๒ ๒๖๕๖๒๔๘ โทรสาร ๐๒ ๒๖๕๖๒๕๘ นอกจากนี้ ยังได้จัดทำรายชื่อเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักเกณฑ์การปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐเพื่อให้คณะอนุกรรมการปรับปรุงแนวเขตที่ดิน

ของรัฐแบบบูรณาการฯ ระดับจังหวัดสามารถติดต่อ สอบถาม เกิดปัญหาระหว่างการดำเนินการ
ปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐในระดับจังหวัด

ตารางที่ ๒-๓ รายนามบุคลากรให้คำปรึกษาเรื่องหลักเกณฑ์การปรับปรุงแนวเขตที่ดินของ
รัฐแบบบูรณาการ

ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน/ตำแหน่ง	เบอร์ติดต่อ
ทีมเลขานุการ		
นายอนันต์ มิตรคุณ	นายช่างเทคนิคอาวุโส อส.	๐๘๑ ๘๒๖ ๗๙๑๙
นายภูษิต พรหมมานพ	นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ กรมป่าไม้	๐๘๑ ๘๕๙ ๗๘๓๖
นายรัฐภูมิ อมรโชติ	นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ กรมป่าไม้	๐๒ ๕๖๑๔๒๙๗-๓ ต่อ ๕๕๓๓
นายอนุชิต คนแคล้ว	ศทส. สป.ทส.	๐๘๙ ๐๐๖ ๗๐๔๑
ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๔ กอ.รมน.		
พ.อ.ทรงศักดิ์ นิมนวล	ผู้เชี่ยวชาญประจำฝ่ายฯ สป.๔ กอ.รมน.	๐๘๑ ๙๘๔ ๒๐๒๘
พ.อ.สรภพ นามารักชาติ	ผู้เชี่ยวชาญประจำฝ่ายฯ สป.๔ กอ.รมน.	๐๘๘ ๖๓๐ ๘๖๖๓
กรมที่ดิน		
นางชุตินา ศูนย์กะคณิต	ผู้อำนวยการส่วนบริหารงานรังวัดทำแผนที่เพื่อออก โฉนดที่ดิน	๐๙๑ ๐๑๐ ๓๑๘๕
นายวุฒิพงษ์ เครือรัตน์	วิศวกรรังวัด	๐๘๑ ๗๔๑ ๑๕๖๘
กรมพัฒนาที่ดิน		
นางสาวนฤมล ชมแสง	ผู้เชี่ยวชาญด้านสำรวจและทำแผนที่ภาพถ่ายสำนึก เทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่	๐๘๑ ๘๖๖ ๑๓๖๓
นางสาวศิริพรรณ ทิมทับ	นักวิชาการแผนที่ภาพถ่ายชำนาญการ	๐๒ ๕๗๙ ๐๗๙๙
กรมการปกครอง		
นายสุวัฒน์ สัตวพงษ์	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ	๐๙๕ ๙๒๔ ๓๑๒๐
นายนิรันดร คำสั้น	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ	๐๘๙ ๔๘๘ ๖๕๘๒
กรมส่งเสริมสหกรณ์		
นายสุพจน์ มลิวัลย์	นายช่างโยธาชำนาญงาน	๐๘๙ ๒๔๒ ๔๑๐๙
นายวรวิทย์ บรรยง	นายช่างโยธาชำนาญงาน	๐๘๙ ๖๐๔ ๒๖๓๓
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช		
นายปรมินทร์ วงศ์สุวัฒน์	ผู้อำนวยการสำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์	๐๘๑ ๘๗๕ ๑๙๖๔
นายอุดมพร ศิริรักษ์	นายช่างสำรวจชำนาญงาน	๐๘๙ ๙๘๘ ๓๐๔๒

ตารางที่ ๒-๓ รายนามบุคลากรให้คำปรึกษาเรื่องหลักเกณฑ์การปรับปรุงแนวเขตที่ดินของ
รัฐแบบบูรณาการ (ต่อ)

ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน/ตำแหน่ง	เบอร์ติดต่อ
สำนักแก้ไขปัญหาค้าที่ดินของรัฐ สป.ทส.		
นายสมชาย ศิริสมฤทัย	ผู้อำนวยการสำนักแก้ไขปัญหาค้าที่ดินของรัฐ	๐๘๑ ๙๐๖ ๑๒๕๔
กรมธนารักษ์**		
นายทิตติพงษ์ ภูเกษมวารังกูร	ผู้อำนวยการส่วนสารสนเทศภูมิศาสตร์ กองเทคโนโลยีการสำรวจและฐานข้อมูลที่ราชพัสดุ	๐๙๕ ๗๐๒ ๗๑๘๙
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม		
นายสมชาย สีสม	ผู้อำนวยการสำนักจัดการแผนที่และสารบบที่ดิน	๐๘๑ ๕๖๗ ๕๐๔๑
นายศักดิ์ศิริ ฐปวงค์	นายช่างสำรวจอาวุโส	๐๘๑ ๑๗๒ ๕๖๙๙
กรมแผนที่ทหาร		
พ.อ.ชัยสิทธิ์ ปรียานุภาพ	ผู้อำนวยการกองทำแผนที่ กรมแผนที่ทหาร	๐๒ ๒๒๓๓๑๕๓
พ.อ.ชนินทร์ ขาวรัตน์	รองผู้อำนวยการกองทำแผนที่ กรมแผนที่ทหาร	๐๒ ๒๒๓๓๑๕๓
กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร		
นางทัศนีย์ บัวจิวใหญ่	นักวิชาการคอมพิวเตอร์ ชำนาญการ	๐๘๕ ๑๖๕ ๐๐๔๒
สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)		
นายตติยะ ชื่นตระกูล	ผู้อำนวยการสำนักผลิตภัณฑ์ภูมิสารสนเทศ	๐๘๖ ๗๗๙ ๐๙๑๐
กรมโยธาธิการและผังเมือง		
นายสมภูมิ อนันตรนลาภา	นักวิชาการแผนที่ภาพถ่ายชำนาญการพิเศษ	๐๘๙ ๖๖๖ ๖๘๖๘
นายเจริญ ศรีเลี้ยง	นักวิชาการแผนที่ภาพถ่ายชำนาญการ	๐๘๖ ๕๑๓ ๘๙๒๕
กองนิติการ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช		
นายชาญวิทย์ กัญญา	นิติกรชำนาญการพิเศษ (หัวหน้ากลุ่มงานคดี)	๐๘๑ ๒๓๙ ๖๖๖๕
สำนักกฎหมาย กรมป่าไม้		
นายเพ็ญวิษณุ ศรีชัย	ผู้อำนวยการ	๐๘๑ ๖๒๐ ๔๐๘๑

สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐที่ผ่านมา

๑. มาตรการป้องกันการบุกรุกที่ดินในแต่ละหน่วยงาน โดยวิธีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ การรณรงค์ การแสดงภาพและประเภทที่ดิน ไร่ ๓ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเขต เทศบาล ตำบล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งให้ราษฎรและหน่วยงานต่างๆ ได้รับทราบข้อมูลแนวเขตที่ดินที่หน่วยงานรับผิดชอบ

๒. การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐของแต่ละหน่วยงาน เป็นการดำเนินการตามระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้แก่ สำรวจแนวเขตที่ดินตามวงรอบ การสร้างรั้วหรือป้ายแสดงแนวเขตที่ดิน เพื่อแสดงแนวเขตที่ดินให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการบุกรุก หรือจากการร้องเรียนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

๓. มาตรการด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นการดำเนินการต่อผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ เพื่อพิสูจน์สิทธิครอบครอง เข้าสู่กระบวนการออกเอกสารสิทธิ์หรือถอนสภาพ ภายใต้เอกสารหลักฐานต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔. การใช้เทคโนโลยีพิิกัดดาวเทียมปรับปรุงภาพถ่ายทางอากาศโครงการ WWS (World Wide Survey) มาตรการส่วน ๑ : ๔๐๐๐๐ - ๖๐๐๐๐ ที่บินถ่ายไว้เมื่อช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๔๙ มาพิจารณาควบคุมคู่กับแผนที่ภูมิศาสตร์ประเทศ มาตรการส่วน ๑ : ๕๐๐๐๐ ชุด L๗๐๘ นำมาพัฒนาข้อมูลแผนที่แนวเขตที่ดิน ในรูปข้อมูลเชิงเส้น (vector) ระบบพิกัด UTM หมุดหลักฐานอ้างอิง (Datum) แบบ Indian ๑๙๗๕ Thailand โซน ๔๗ นำมาปรับปรุงในรูปแบบแผนที่ดิจิทัล (Digital map) ในมาตราส่วน ๑:๔๐๐๐ โดยทุกหน่วยงานของประเทศ เพื่อจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลนำมาบูรณาการร่วมกันด้านการบริหาร การวิเคราะห์ข้อมูล

๕. รัฐบาลกำหนดนโยบายการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐๐ (One Map) ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย อำนวยการ และกำกับดูแลการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐๐ แบบดิจิทัล เพื่อให้ทุกส่วนราชการใช้และยึดถือไปในแนวทางเดียวกัน

บทที่ ๓

สภาพปัญหาและข้อขัดแย้งในการดำเนินการ การจัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐ

งานศึกษารวบรวมในบทนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอข้อเท็จจริงและปัญหาที่เกิดขึ้น จากปัญหาการทับซ้อนของแนวเขตที่ดินของหน่วยของรัฐ การทับซ้อนกับที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน โดยหน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ ในเรื่องการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน ๑ : ๕๐๐๐ (One Map)

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแนวเขตที่ดินสรุปผลได้ดังนี้

๑. การกำหนดแนวเขตพื้นที่ มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้รัฐขอบเขตที่ดินของหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การแบ่งพื้นที่ตามการจับจองที่อยู่อาศัยที่ทำกินของประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานของรัฐได้กำหนดพื้นที่หวงห้ามในแต่ละหน่วยงานตามแบบรูป ตามข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒. การกำหนดแนวเขตที่ดินให้เป็นพื้นที่สงวนหวงห้ามของรัฐที่สำคัญ ได้แก่ ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน โดยมีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง หรือการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ เช่น กำหนดพื้นที่ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตอุทยานแห่งชาติ

โดยมีกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติงานออกมาอย่างมีรัดกุมครบถ้วนแล้วก็ตาม แต่การกำหนดเขตดังกล่าว มีปัญหากระทบกับสิทธิในที่ดินของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชน ซึ่งสรุปประเด็นปัญหาได้ ๓ ประการดังนี้

๑. แนวเขตที่ดินของแต่ละหน่วยงานทับซ้อนกัน

๒. แนวเขตที่ดินของรัฐมีการกำหนดผิดพลาดไม่เป็นไปตามข้อเท็จจริง เกิดจากปัญหา ๓

ข้อดังนี้

๒.๑ ไม่เป็นที่ยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๒.๒ ไม่เป็นไปตามสภาพความเป็นจริง

๒.๓ การกำหนดแนวเขตที่มีความล้าสมัย

๓. ความล่าช้าในการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ

สำหรับการแก้ไขปัญหาคำหนดแนวเขตที่ดินของประเทศไทยที่ผ่านมา ที่ได้มีการดำเนินการ ดังนี้

๑. เร่งรัดการรังวัดทำแผนที่แนวเขตของรัฐตามมาตรฐานที่กำหนด ตามแนวเขตที่ดินที่ผ่านการตกลงร่วมกันแล้วของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปคณะทำงาน

๒. พื้นที่ที่มีการหวงห้ามตามแผนที่แนบท้ายกฎหมาย ต้องดำเนินการตรวจสอบแนวเขตด้วยวิธีการรังวัดทำแผนที่ตามมาตรฐานที่กำหนด บริเวณใดที่มีปัญหาต้องกำหนดให้มีการพิจารณา ร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภายใต้ข้อมูลตามความเป็นจริงให้ได้ข้อยุติทำการรังวัด หากปรากฏว่าแนวเขตที่ดินทำการรังวัดใหม่ไม่สอดคล้องกับแผนที่ท้ายกฎหมาย ให้ดำเนินการเพิกถอนและประกาศพื้นที่หวงห้าม ตามแนวเขตที่มีการรังวัดใหม่

๓. กรณีพื้นที่ทับซ้อนให้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการรังวัดท้ายแผนที่ประวัติและเหตุผลในการประกาศพื้นที่ หากปรากฏว่า ต้องมีการรังวัดทำแผนที่ใหม่ เพื่อให้ตรวจสอบได้ ให้ดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนด

๔. การเพิ่มเติมแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยมาตรฐานระวางแผนที่และแผนที่รูปแปลงที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือการยกฐานะให้เป็นพระราชบัญญัติ เพื่อให้สามารถกำหนดกรอบอำนาจหน้าที่ อัตราค่าจ้างประมาณ และบทลงโทษ ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีความชัดเจน มีสภาพบังคับใช้ได้ดีกว่าระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นต้น

การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาในการจัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐ

๑. การทับซ้อนแนวเขตที่ดินของรัฐกระทบสิทธิในที่ดินของประชาชน และการทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้มีการแก้ไข มีการเรียกร้องสิทธิจากประชาชนจากความคาดเคลื่อนจากแผนที่แนบท้ายพระราชกฤษฎีกา แต่มิได้มีการแก้ไขให้เป็นไปตามข้อเท็จจริง ทั้งยังมีความล่าช้า หน่วยงานที่รับผิดชอบยังไม่ดำเนินการในการแก้ไขปัญหาลุล่วง

๒. การพิจารณาออกกฎกระทรวงหรือพระราชกฤษฎีกา เป็นการกำหนดตามรูปแบบและแบบฟอร์มของกฎกระทรวงหรือพระราชกฤษฎีกา กำหนดให้มีแผนที่แนบท้ายเป็นส่วนหนึ่งของกฎกระทรวงหรือพระราชกฤษฎีกา โดยต้องเสนอกฎหมายไปให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาตรวจสอบนั้น วิเคราะห์ว่าการจะให้มีความถูกต้องทั้งในเรื่องของรูปแบบของกฎหมาย และความถูกต้องของแนวเขต สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีเฉพาะผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายแต่ไม่มีความรู้ด้านแผนที่ ดังนั้น จึงเป็นการดำเนินงานในสิ่งที่ตนเองไม่ได้มีความรู้ หรือมีความถนัดทำให้เกิดความผิดพลาดด้านแผนที่แนบท้าย แม้จะแก้ไขโดยวิธีให้หน่วยงานที่ทำหรือรับผิดชอบในการดำเนินงานกำหนดกฎกระทรวงหรือพระราชกฤษฎีการับรองปรากฏว่า หน่วยงานที่มีเขตติดต่อกันกับหน่วยงานที่ออกกฎกระทรวงหรือพระราชกฤษฎีกาเป็นกฎหมายมักจะไม่รับรองและเสนอข้อขัดแย้ง

กันเสมอไม่สามารถหาข้อยุติได้ ทำให้เกิดความล่าช้า ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดที่ไม่ปรากฏในแผนที่แนบท้ายได้ตลอดเวลา และไม่ปฏิบัติตามข้อเท็จจริงจากการกำหนดจุดพิกัดพื้นที่

๓. การกำหนดแนวเขตพื้นที่สงวนหวงห้ามของรัฐ ที่มีประชาชนถือครองทำประโยชน์อยู่ในแนวเขตที่ดินนั้น เป็นการกระทบสิทธิประชาชน ประชาชนจะมีความผิดตามกฎหมาย กรณีพื้นที่ทับซ้อนกับที่ดินทำกิน แม้ว่ารัฐบาลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบจะผ่อนปรนให้อยู่ในพื้นที่นั้นต่อไปได้แต่ทางกฎหมายก็ยังถือว่าประชาชนเหล่านั้นเป็นผู้กระทำผิด ส่งผลถึงความมั่นคงในการอยู่อาศัยและประกอบอาชีพ ทั้งนี้ ยังไม่พบว่ามีหน่วยงานใดสร้างความมั่นใจและออกมารับผิดชอบหรือประกันในความเสียหายที่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายในอนาคต

๔. การจำแนกที่ดินและการกำหนดแนวเขตที่ดิน เพื่อการพัฒนาประเทศและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ผ่านมา ประกอบกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น มีการใช้ประโยชน์ในที่ดินอันหลากหลาย ทำให้การใช้เส้นที่แสดงลักษณะความสูงต่ำของพื้นที่เป็นตัวกำหนดแนวเขตที่ดินเป็นการดำเนินการที่ลำสมัย และไม่ปฏิบัติตามข้อเท็จจริง ตามความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ตามศักยภาพของพื้นที่

๕. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รัฐต้องสร้างความเข้าใจกับประชาชนที่อยู่ในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ให้ตระหนักถึงการเป็นพื้นที่ แหล่งน้ำลำธาร ที่ต้องมีการใช้ประโยชน์ร่วมกันรักษาไว้ให้คงอยู่ และกระทบกับเขาโดยตรง รัฐต้องสร้างการมีส่วนร่วมให้ประชาชนเข้าใจในด้านการอนุรักษ์อย่างถูกต้อง และกำหนดวิธีการในการอยู่กับพื้นที่ที่ควรสงวนรักษาอย่างยิ่ง ซึ่งดีกว่าการอพยพโยกย้ายประชาชนออกไป ดังนั้นต้องสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ในการดูแลรักษาพื้นที่สงวนหวงห้ามของรัฐประเภทพื้นที่อนุรักษ์ ทั้งการใช้ประโยชน์อย่างถูกวิธีการและรักษาไว้อย่างยิ่งยืน

๖. กระบวนการยุติธรรมกับการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ กรณีแนวเขตที่ดินของรัฐเกิดการทับซ้อนกับที่ดินของประชาชน ทำให้ประชาชนเหล่านั้นเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายถูกจับกุมดำเนินคดีตามที่กฎหมายกำหนด มีการเลือกปฏิบัติและการปล่อยปละละเลยต่อผู้กระทำผิด มีการดำเนินการทางคดีกับผู้ด้อยโอกาสและยากจนมากกว่านายทุน ผู้มีอิทธิพลหรือนักการเมือง กระบวนการยุติธรรมใช้ระยะเวลาอันยาวนาน ผู้ยากจนไม่มีเงินประกันตัวและต่อสู้คดี

๗. ปัญหาการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐเป็นพื้นที่สงวนหวงห้ามของรัฐ โดยที่มีได้ ให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ทำให้เกิดปัญหากระทบสิทธิของประชาชนในด้านที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย มีข้อโต้แย้งอันเนื่องจากประชาชนไม่ทราบข้อมูลและข้อเท็จจริงของหน่วยงานของรัฐที่กำหนด หน่วยงานของรัฐไม่ทราบถึงความไม่พอใจของประชาชน และไม่มีการเร่งรัดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

จึงเห็นได้ว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาคำหนดแนวเขตพื้นที่สงวนหวงห้ามของรัฐ หรือกรณีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกำหนดแนวเขตไว้แล้วต้องให้หน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และประชาชนที่ได้รับผลกระทบเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ในการกำหนดแนวเขตหรือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จะทำให้รัฐและประชาชนได้ทราบข้อมูลข้อเท็จจริงนำมาประกอบการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกันทำให้มีการยอมรับไม่มีข้อโต้แย้งส่งผลให้ไม่ต้องการแก้ไขปัญหากันอีกในอนาคต

ตารางที่ ๓-๑ เหตุผลสัมพันธ (Log - Frame)

แนวทางการจัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ

มาตราส่วน ๑ : ๕๐๐๐ (One Map)

สาระสำคัญโดยสรุป	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	แหล่งข้อมูลและวิธีพิสูจน์	เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ
<p>จุดมุ่งหมาย : ปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินที่ถูกต้องตามสภาพข้อเท็จจริง ระหว่างหน่วยงานของรัฐ</p>	<p>- แผนที่แนวเขตที่ดินระบบดิจิทัลมาตราส่วน ๑ : ๕๐๐๐ ตามข้อตกลง (MOU) ระหว่างหน่วยงาน</p>	<p>- แผนที่แนวเขตที่ดินระบบดิจิทัลมาตราส่วน ๑ ต่อ ๕๐๐๐ ตรงตามสภาพความเป็นจริง</p>	<p>- การยอมรับแนวเขตที่ดินระหว่างหน่วยงานของรัฐตามข้อเท็จจริงโดยยึดถือตามหลักเกณฑ์ ๑๓ ข้อของนโยบาย One Map</p>
<p>วัตถุประสงค์ : ๑. จัดทำแผนที่แนวเขตที่ดินกรณีการทับซ้อนระหว่างหน่วยงานของรัฐตามข้อตกลงระหว่างหน่วยงาน ๒. ปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินล้ำสมัยให้ตรงตามข้อเท็จจริง</p>	<p>- ข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ระหว่างหน่วยงานรัฐ - ข้อมูลผลการสำรวจแนวเขตที่ดินตามข้อเท็จจริง</p>	<p>- ข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ระหว่างหน่วยงานรัฐ - ข้อมูลผลการสำรวจแนวเขตที่ดินโดยอ้างอิงจากแผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศและเอกสารแผนที่แนบท้ายที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>- การยอมรับแนวเขตที่ดินระหว่างหน่วยงานของรัฐตามข้อเท็จจริงโดยยึดถือตามหลักเกณฑ์ ๑๓ ข้อของนโยบาย One Map - การยอมรับแนวเขตที่ดินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนในพื้นที่ที่เสียสิทธิ์</p>
<p>ผลงาน : ๑. เส้นแนวเขตที่ดินระบบดิจิทัลมาตราส่วน ๑ : ๕๐๐๐ ของหน่วยงานของรัฐ</p>	<p>- รายงานผลการสำรวจแผนที่แนวเขตที่ดินมาตราส่วน ๑ : ๕๐๐๐ ของแต่ละหน่วยงานตามข้อตกลงร่วมกัน (MOU)</p>	<p>- ผลการสำรวจของคณะกรรมการสำรวจแผนที่แนวเขตที่ดินตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงาน (MOU)</p>	<p>- ข้อตกลงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวเขตที่ดินกรณีทับซ้อนและไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริง</p>

ตารางที่ ๓-๑ เหตุผลสัมพันธ์ (Log - Frame) Z9 (ต่อ)

แนวทางการจัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ

มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map)

สาระสำคัญโดยสรุป	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	แหล่งข้อมูลและวิธีพิสูจน์	เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ
<p>๒. ข้อตกลง (MOU) ร่วมระหว่างหน่วยงานในการกำหนดแนวเขตที่ดินที่ทับซ้อน</p> <p>กิจกรรม :</p> <p>๑. การจัดเจ้าหน้าที่ชุดสำรวจแนวเขตที่ดินของหน่วยงานรัฐ</p> <p>๒. การจัดทำข้อตกลงการสำรวจแนวเขตที่ดินระหว่างหน่วยกรณีที่มีการทับซ้อน</p> <p>ปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากร:</p> <p>๑. เจ้าหน้าที่สำรวจแนวเขตที่ดินของหน่วย</p> <p>๒. งบประมาณการจ้างเหมาการสำรวจแนวเขตที่ดินจากหน่วยงานเอกชน</p>	<p>- รายงานผลการสำรวจจัดทำข้อมูลแผนที่แนวเขตที่ดิน</p> <p>- รายงานผลการจัดทำข้อตกลง (MOU) ระหว่างหน่วยกรณีมีการทับซ้อน</p> <p>- จำนวนข้อมูลแผนที่แนวเขตที่ดินที่ได้จัดทำ</p> <p>- จำนวนข้อมูลแผนที่แนวเขตที่ดิน ที่ได้จัดทำ</p>	<p>- ผลการสำรวจแนวเขตที่ดินของชุดสำรวจของแต่ละหน่วยงานรัฐ</p> <p>- ผลการสำรวจแนวเขตที่ดินของชุดสำรวจ ภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน (MOU)</p> <p>- ข้อมูลผลการสำรวจของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานสำรวจแนวเขตที่ดิน</p> <p>- ข้อมูลผลการสำรวจจากหน่วยงานเอกชนที่ได้รับการจ้างเหมาสำรวจแนวเขตที่ดิน</p>	<p>- การกำหนดแผนงานการสำรวจของหน่วยงานภายใต้กรอบระยะเวลาที่สั้นที่สุด</p> <p>- จำนวนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานสำรวจและเครื่องมือสำรวจ</p> <p>- การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ</p>

จากข้อมูลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์การดำเนินการในแบบตารางเหตุผลสัมพันธ์ (Log-Frame) จะเห็นได้ว่า เงื่อนไขความสำเร็จและตัวชี้วัดความสำเร็จ จะต้องมีการดำเนินการนำสู่จุดมุ่งหมาย ดังนี้

๑. ข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ตามหลักเกณฑ์ ๑๓ ข้อของนโยบาย (One Map) ระหว่างหน่วยงานของรัฐ เพื่อการยอมรับแนวเขตที่ดิน

๒. แผนที่แนวเขตที่ดินระบบดิจิทัล มาตราส่วน ๑ : ๔๐๐๐ ตามข้อตกลง (MOU) ระหว่างหน่วยงานของรัฐตรงตามข้อเท็จจริง

๓. ข้อมูลผลการสำรวจจากเจ้าหน้าที่สำรวจแนวเขตที่ดินของหน่วยงานรัฐและจากการ
จ้างเหมาภาคเอกชนสำรวจ

๔. งบประมาณสนับสนุนในการสำรวจแนวเขตที่ดินของหน่วยงานรัฐ

๕. การยอมรับแนวเขตที่ดินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชน

บทที่ ๔

วิเคราะห์แนวทางการจัดทำแนวเขตที่ดินของหน่วยงานของรัฐ

จากการศึกษาถึงการบริหารจัดการที่ดินของหน่วยงานของรัฐในการบริหารจัดการที่ดิน ความสำคัญของการจัดทำแนวเขต สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมของประชาชน การรับฟังข้อคิดเห็น รับทราบข้อเท็จจริงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ทำให้พบถึงปัญหาในการดำเนินงานกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ ระหว่างหน่วยงานของรัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การที่ประชาชนบุกรุกที่ดินของรัฐ โดยมีได้มีเจตนา เนื่องจากไม่ได้รับทราบข้อมูลแนวเขตที่ดินถูกต้อง ทำให้ประชาชนผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย และกรณีมีเจตนาบุกรุกที่ดินของรัฐ ผู้ที่บุกรุกและนายทุนจะหาช่องทางทางกฎหมายและการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากช่องว่างของความไม่ชัดเจนของแนวเขตที่ดิน จึงสมควรให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานตั้งแต่ต้นในทุกขั้นตอน เพื่อจะไม่ให้เกิดข้อขัดแย้งและเกิดการยอมรับ เพราะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะทราบข้อเท็จจริงจากการเข้าร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่ต้น และยังสามารถช่วยกันดูแลรักษาแนวเขตที่ดินได้อย่างถาวร

จากการศึกษาจากแบบสอบถามของหน่วยงานต่างๆที่ต้องรับผิดชอบในการจัดทำแนวเขตที่ดินซึ่งเป็นการดำเนินการนโยบายของรัฐ เรื่องการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map) สรุปประเด็นปัญหาได้ดังนี้

๑. เอกสารอ้างอิงประกอบการสำรวจได้แก่แผนที่แนบท้ายพระราชกฤษฎีกามีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากความละเอียดตามมาตรฐานของแผนที่แนบท้าย มาตรฐาน ๑ : ๕๐๐๐๐ และไม่ตรงตาม สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

๒. ขอบเขตตามแนวเขตที่ดินของหน่วยงานมีการทับซ้อนกันยังไม่ได้มีการทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ระหว่างหน่วยงานเพื่อหาข้อยุติแนวเขตที่ดินที่ถูกต้องโดยต้องผ่านขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map)

๓. บุคลากร งบประมาณและเครื่องมือไม่มีเพียงพอในการการสำรวจแนวเขตที่ดินมีผลต่อความล่าช้าในการจัดทำแนวเขตที่ดินของหน่วยงาน ไม่เป็นไปตามกรอบเวลาภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๙

๔. ปัญหาการโต้แย้งของประชาชนในการสำรวจแนวเขตที่ดิน เนื่องจากความไม่ชัดเจนของเอกสารสิทธิ์ หมุดหลักเขตที่ดินที่คลาดเคลื่อน การทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อออก

เอกสารสิทธิ์ไม่ถูกต้องให้กับประชาชน ทำให้เกิดการรื้อถอนสิทธิ์ ไม่เป็นที่ยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากการศึกษา กระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติงานการกำหนดแนวเขตที่ดินของหน่วยงานรัฐพบว่าปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีผลกระทบต่อการจัดทำแนวเขตที่ดิน

สรุปประเด็นปัญหาได้ ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. แนวเขตที่ดินของหน่วยงานมีการทับซ้อนกันและเกิดช่องว่างระหว่างหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเป็นปัญหาการหาข้อยุติระหว่างหน่วยงาน เนื่องจากต้องสูญเสียพื้นที่หรือไม่ยอมรับปัญหาการบุกรุกของประชาชนในพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา

๒. แนวเขตที่ดินมีความคลาดเคลื่อนไม่ตรงตามข้อเท็จจริงและสภาพความเป็นจริง ซึ่งเป็นปัญหาจากความไม่ถูกต้องของการสำรวจ เนื่องจากเอกสารหลักฐานไม่ชัดเจน หรือเครื่องมือการสำรวจไม่เหมาะสมกับพื้นที่สภาพความเป็นจริง เปลี่ยนแปลงไปจากแผนที่แนบท้ายที่ประกาศไว้

๓. ความล่าช้าในการสำรวจกำหนดแนวเขตที่ดินหน่วยงานของรัฐ ทำให้ไม่ได้ข้อยุติการดำเนินการของหน่วยงานที่รับผิดชอบแนวเขตที่ดินของตนเองมีความล่าช้า จากการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานสำรวจ ขาดเครื่องมือมาตรฐาน ขาดงบประมาณการสำรวจ และขาดเทคโนโลยีการสำรวจ ทำให้เกิดความล่าช้าและความคลาดเคลื่อนไม่ถูกต้อง ทำให้ต้องมีการแก้ไขปัญหา

๔. ข้อมูลผลการสำรวจของหน่วยงานยังไม่ถูกต้อง สมบูรณ์ เกิดจากความคลาดเคลื่อนของเอกสารแผนที่แนบท้ายและการแปรค่า ดีความจากหลักฐานต่างๆ ที่มีอยู่ของแต่ละหน่วยงานทำให้เกิดปัญหาไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันของทุกหน่วยงาน ทำให้เกิดปัญหาการทับซ้อนและช่องว่างเพิ่มขึ้น

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การบริหารจัดการการจัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐ เพื่อให้มีขอบเขตแนวเขตที่ดินที่ถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง โดยการบริหารจัดการแบบบูรณาการตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map) ของคณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ โดยความร่วมมือของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้ทุกส่วนราชการใช้และยึดถือในแนวทางเดียวกัน

ผลการดำเนินการที่ผ่านมาหน่วยงานต่าง ๆ ยังไม่ได้ข้อยุติแนวเขตที่ถูกต้องสมบูรณ์เนื่องจากความไม่ชัดเจนของแผนที่แนบท้ายกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติ ปัญหาการทับซ้อนระหว่างหน่วยงานรัฐ ซึ่งเกิดจากผลการสำรวจตามเอกสารอ้างอิงของแต่ละหน่วยงานปัญหาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชน จากกระบวนการกำหนดแนวเขตที่ดินตามหลักเอกสาร หลักฐานที่มีอยู่ไม่ได้สำรวจตามสภาพความเป็นจริงทำให้เกิดการรื้อถอนสิทธิและไม่ยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและปัจจุบันหน่วยงานของรัฐดำเนินการสำรวจแนวเขตที่ดินมีความล่าช้าไม่เป็นไปตามกรอบเวลาให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อมูลผลการสำรวจแนวเขตที่ดินด้วยระบบพิกัดดาวเทียมโดยอ้างอิง จากแผนที่ท้ายประกาศท้ายกฤษฎีกา ข้อมูลแผนที่ภูมิประเทศภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายจากดาวเทียม เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันทำให้แต่ละหน่วยงานเห็นภาพแนวเขตที่ดินที่ชัดเจน เปรียบเทียบกับสภาพจริงและตรวจสอบการทับซ้อนกับหน่วยอื่น รวมทั้งพื้นที่ทำกินที่อยู่อาศัยของประชาชน ที่อยู่ในแนวเขตที่ดินของรัฐ ทำให้การดำเนินการเพื่อกำหนดแนวเขตที่ดินของหน่วยงานรัฐจะยังไม่สามารถดำเนินการถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อนำไปประกาศเป็นแผนที่แนบท้ายกฎหมายของแต่ละหน่วยงานได้ เพราะจะเกิดปัญหาการรื้อถอนสิทธิของประชาชน การร้องเรียนเพื่อพิสูจน์สิทธิและข้อกฎหมายจะทำให้ประชาชนที่ทำกินอยู่ในแนวเขตเป็นผู้บุกรุกมีความผิดตามกฎหมาย

การแก้ไขปัญหาการร้องเรียนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและจากประชาชนที่ทำกินในแนวเขตที่ดินของรัฐหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องเผยแพร่ข้อมูลแนวเขตที่ดินเพื่อการรับรู้ที่ถูกต้องชัดเจนเป็นที่ยอมรับ ได้แก่เอกสารหลักฐานประกาศตามกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและภาพถ่ายทางอากาศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ที่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

๑. การจัดทำข้อมูลแผนที่แนวเขตที่ดิน (Shapefile) ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ในระบบ Online ประกอบกับระบบเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ เพื่อเป็นฐานข้อมูลให้แก่หน่วยงานของรัฐ และแสดงผลให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนทั่วไปเข้าถึงข้อมูลเพื่อใช้ในการตรวจสอบแนวเขตที่ดิน

๒. การจัดทำแอปพลิเคชันแสดงแนวเขตที่ดินของหน่วยงานรัฐ ให้ประชาชน สามารถตรวจสอบตำแหน่งที่ดินของตนเองอยู่ในแนวเขตที่ดินของหน่วยงานของรัฐหรือไม่ เพื่อป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐโดยไม่เจตนา หรือใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการสร้างระบบการแจ้งเตือนเพื่อให้ประชาชนสามารถแจ้งการบุกรุกให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบกรณีมีผู้เจตนาบุกรุกที่ดินของรัฐ (Monitoring)

๓. การจัดให้มีคณะอนุกรรมการพิสูจน์สิทธิ์แนวเขตที่ดินระดับจังหวัด เพื่อรับแจ้งข้อมูลการทับซ้อนแนวเขตที่ดินของประชาชน เพื่อนำมาเข้าสู่ขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ์โดยจัดทำข้อตกลง เพื่อการออกเอกสารรับรองสิทธิ์แบบชั่วคราวในระหว่างการพิสูจน์สิทธิ์โดยยังถือว่าประชาชนเป็นแค่ผู้ต้องสงสัยในการกระทำความผิดกฎหมายฐานบุกรุก

๔. การเผยแพร่ข้อมูลแนวเขตที่ดินของหน่วยงานรัฐผ่านสื่อต่าง ๆ ถึงระดับหมู่บ้าน ชุมชน และโรงเรียน เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และรับทราบ เพื่อป้องกันการบุกรุกโดยไม่เจตนาและเฝ้าระวังการบุกรุกจากผู้มีเจตนาโดยการแจ้งเหตุจากชุมชนในพื้นที่ให้แก่หน่วยงานของรัฐทราบ ดังนี้

๔.๑ ติดตั้งแผ่นภาพแผนที่แสดงแนวขอบเขตที่ดินของหน่วยงานรัฐในพื้นที่ระดับหมู่บ้าน ได้แก่ เขตป่าไม้ ที่ราชพัสดุ ที่ดินสาธารณประโยชน์ ที่ดินของสงฆ์ รวมทั้งขอบเขตโฉนดที่ดินพื้นที่ตามการถือครองสิทธิ์ (ส.ค.๑) ของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงและรับรู้เข้าใจได้ง่าย

๔.๒ ติดตั้งแผ่นป้ายแสดงหน่วยงานที่รับแจ้งเหตุการณ์บุกรุกที่ดินของรัฐ พร้อมช่วยทางการติดต่อประสานงาน

๕. กำหนดแนวทางการดำเนินการต่อพื้นที่ช่องว่างที่เกิดขึ้นระหว่างแนวเขตที่ดินหน่วยงานของรัฐที่เกิดจากผลการสำรวจแนวเขตที่ดิน

๕.๑ กำหนดหลักเกณฑ์ การใช้ประโยชน์ให้เหมาะสม โดยยึดถือตามสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ โดยทบทวนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมของแต่ละหน่วยงาน เพื่อจัดแบ่งมอบพื้นที่ใหม่ให้แก่หน่วยงานตามการใช้งานจริง

๕.๒ การปรับพื้นที่ช่องว่างที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนหรือใกล้เคียงให้เป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชุมชนหรือป่าเศรษฐกิจ

๖. การบริหารจัดการพื้นที่ โดยกำหนดแนวเขตที่ดินใหม่ (Reshape) แล้วพบปัญหาการทับซ้อนกับพื้นที่ที่อยู่อาศัยทำกินของประชาชน หรือพื้นที่บุกรุก เห็นควรกำหนดแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๖.๑ กรณีพื้นที่เกิดการทับซ้อนกับพื้นที่ที่อยู่อาศัยทำกินของประชาชน ให้มีการพิสูจน์สิทธิตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยหน่วยงานเฉพาะกิจที่จัดตั้งขึ้น เพื่อนำเข้าสู่ขั้นตอนการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นในระหว่างการรอผลการพิสูจน์สิทธิ ดังนี้

๖.๑.๑ กำหนดขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ โดยยังไม่มี การดำเนินการด้านกฎหมายต่อประชาชน จนกว่าจะได้ข้อยุติ

๖.๑.๒ กำหนดหลักเกณฑ์การปรับปรุงที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน กรณีพื้นที่ของประชาชนติดกับแนวขอบของเขตป่าไม้ เพื่อให้เป็นแนวเขตป่าพัฒนารวมกับที่ทำกิน (Buffer Zones) ซึ่งมีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่เสี่ยงต่อเสถียรภาพของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยให้สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์อย่างยั่งยืนทั้งทางตรงและทางอ้อม แบ่งออกเป็น ๒ พื้นที่

๖.๑.๒.๑ พื้นที่กันชน (ขอบใน) เป็นเขตระหว่างพื้นที่กันชน (ขอบนอก) กับแนวเขตป่าอนุรักษ์ ความกว้าง ๒ กิโลเมตร โดยให้เฉพาะประชาชนที่ทำกินในพื้นที่เข้ามาเก็บเกี่ยวพืชผลของป่าไม้ตามเหมาะสม

๖.๑.๒.๒ พื้นที่กันชน (ขอบนอก) อยู่เป็นพื้นที่ระหว่างพื้นที่กันชน (ขอบใน) กับพื้นที่ทำกิน ความกว้าง ๓ กิโลเมตร หรือความเหมาะสม ให้พัฒนาเป็นป่าเศรษฐกิจรวมกับพื้นที่ทำกินของประชาชน โดยได้รับผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชนตามอัตราส่วนที่เหมาะสม

๖.๒ กรณีเป็นพื้นที่บุกรุก โดยกลุ่มนายทุนมิได้ใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือใช้พื้นที่ทำกินตามฐานานุรูปให้หน่วยงานดำเนินการพิสูจน์สิทธิตามกฎหมาย โดยหน่วยงานเฉพาะกิจที่จัดตั้งขึ้น โดยให้มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

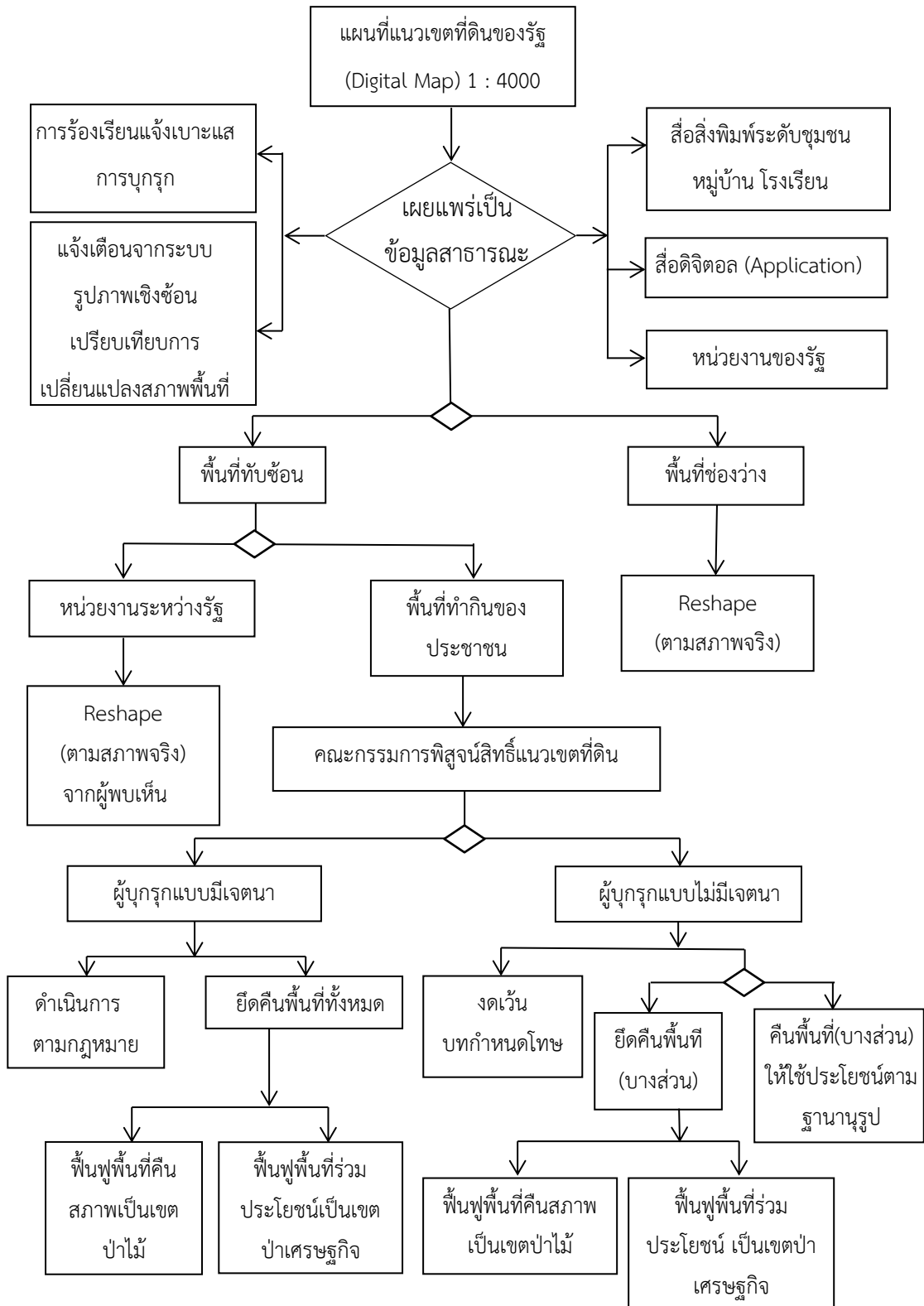
๖.๒.๑ ดำเนินการพิสูจน์สิทธิตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อผู้กระทำความผิด

๖.๒.๒ กำหนดหลักเกณฑ์การจัดการต่อพื้นที่ โดยปรับปรุงให้เป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน หรือพัฒนาให้เป็นป่าเศรษฐกิจ หรือปรับคืนสภาพเป็นเขตป่าไม้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ปัจจุบัน

แผนภาพที่ ๕-๑ : แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลขอบเขตที่ดินของรัฐ

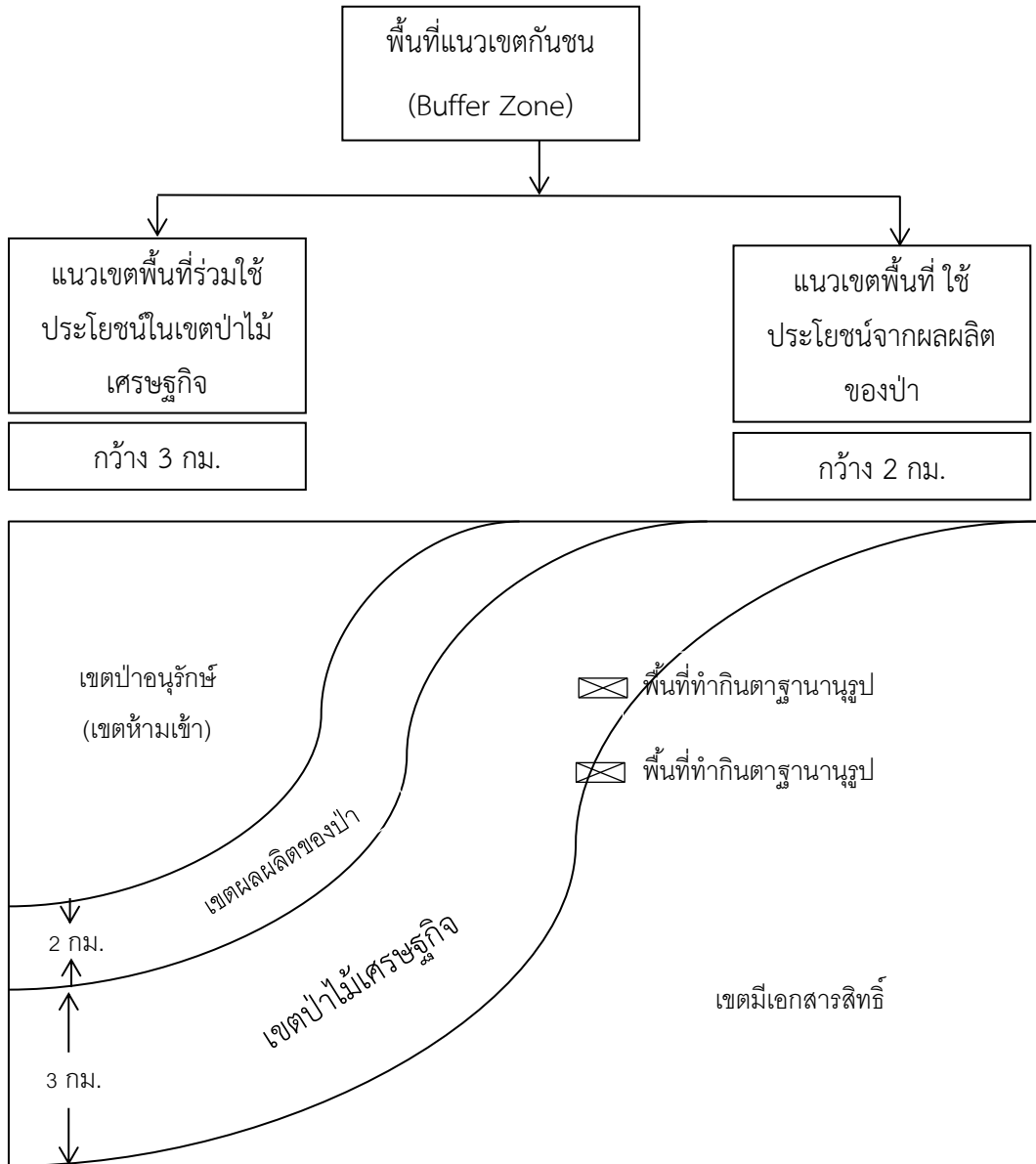
ด้วยระบบแผนที่ดิจิทัล (Digital Map)

: วัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการต่อผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ

แผนภาพที่ ๕-๒ : การกำหนดแนวเขตกันชน (Buffer Zone)

: วัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวเขตโดยแบ่งพื้นที่รอยต่อระหว่างพื้นที่ทำกินกับเขตป่าไม้ เพื่อให้ประชาชนที่มีที่ทำกินและอยู่อาศัยในเขตป่าไม้ (กรณีแบบไม่มีเจตนา) สามารถทำกินและอยู่อาศัยโดยใช้ประโยชน์ในเขตป่าไม้ตามขอบเขตที่กำหนด และมีหน้าที่ช่วยดูแลรักษาป่าไม้

: แสดงตัวอย่างแนวทางการกำหนดแนวเขตกันชน (Buffer Zone)

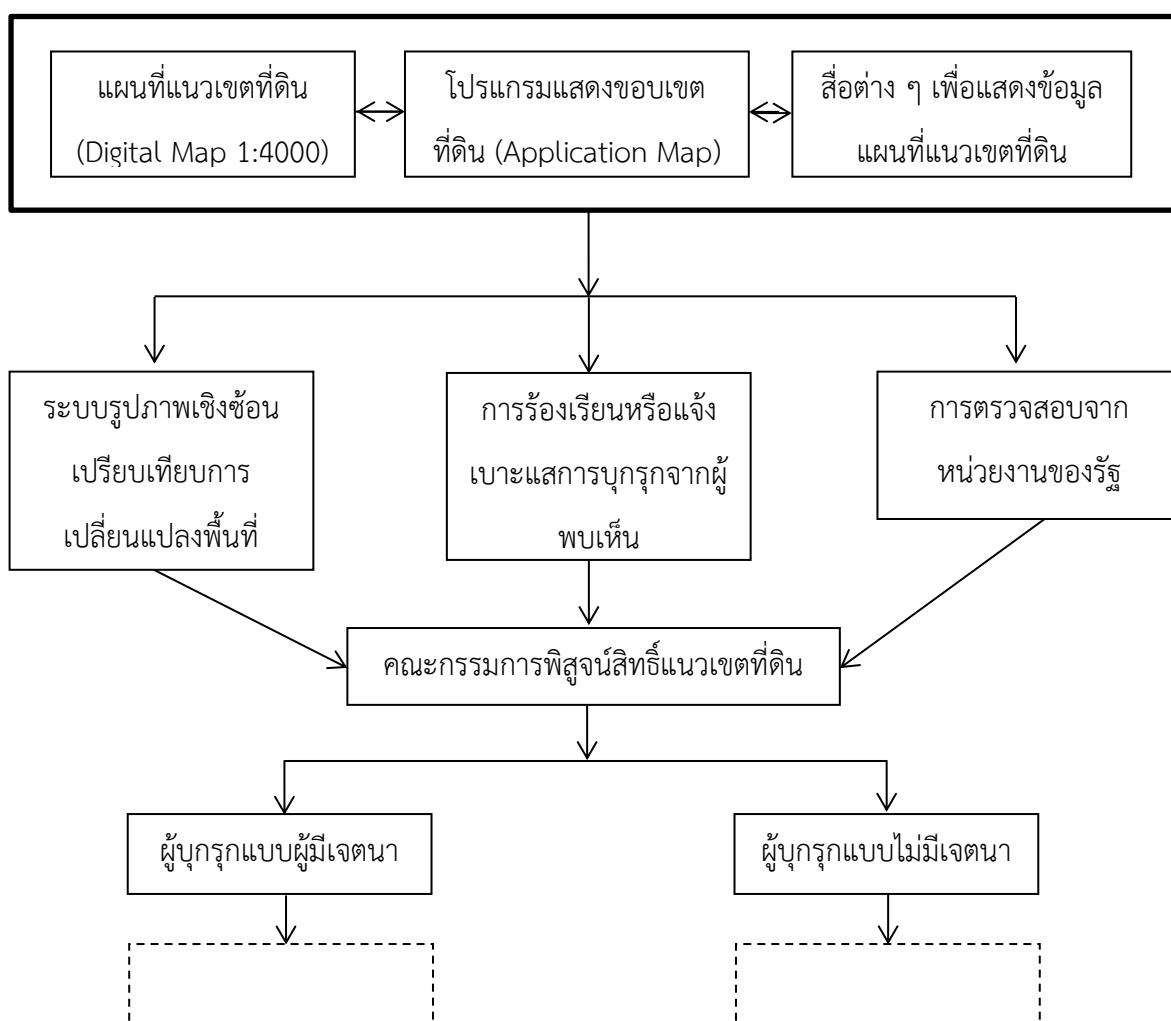
- เขตผลผลิตของป่า กว้าง ๒ กิโลเมตร
- เขตป่าไม้เศรษฐกิจ กว้าง ๓ กิโลเมตร
- ☒ พื้นที่ทำกินตามฐานานุกรม

แผนภาพที่ ๕-๓ : แนวทางการแสดงผลภาพแผนที่แนวเขตที่ดิน (Digital Map)

เพื่อการตรวจสอบการทับซ้อนของแนวเขตที่ดินของรัฐและประชาชน

: วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงและใช้เปรียบเทียบในการตรวจสอบพื้นที่ทับซ้อนระหว่างหน่วยงานของรัฐและพื้นที่ของประชาชนที่มีพื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยในแนวเขตที่ดินของรัฐ โดยมีเจตนาการบุกรุกและไม่มีเจตนาการบุกรุก นำไปสู่ขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ์ที่ถูกต้องและการจัดแบ่งพื้นที่ตามสภาพความเป็นจริง

การแสดงผลภาพแผนที่แนวเขตที่ดินเป็นข้อมูลสาธารณะ

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ. “เอกสารการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐานส่วน ๑:๔,๐๐๐”. นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ, ๒๕๕๙.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, สำนัก. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ. กรุงเทพฯ : สำนักคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๕๙.
- ที่ดิน, กรม. การรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ส่วนคุ้มครองที่ดินของรัฐ ฝ่ายรังวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง. กรุงเทพฯ : กรมที่ดิน, ๒๕๕๓.
- ธนารักษ์, กรม. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ราชพัสดุ กลุ่มงานกฎหมายกรมธนารักษ์. กรุงเทพฯ : กรมธนารักษ์, ๒๕๕๐.
- นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, สำนักงาน. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. การวางแผนการถือครองที่ดิน การสงวนและพัฒนาที่ดินและการสงวนหรือหวงห้ามที่ดินของรัฐ. กรุงเทพฯ : วิชวลการปก (๑๙๙๗) จำกัด, ๒๕๕๑.
- สุวิศรี สุขชุ่ม, พันเอก. “การศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากประชาชนบุกรุกที่ดินของรัฐ”. เอกสารวิจัยวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๖.
- อำนาจ ปริมนวงศ์. “แนวทางในการแก้ไขปัญหาการโต้แย้งกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุบริเวณกำแพงเมืองคูเมือง. กรณีศึกษา เมืองพิษณุโลก”. ๒๕๕๑.

ภาคผนวก

เลขที่...../.....

แบบสอบถาม

เรื่อง แนวทางการจัดทำแนวเขตที่ดินด้วยการประมวลผลและแสดงผลแนวเขตที่ดินของรัฐ
เป็นข้อมูลสาธารณะ

วัตถุประสงค์แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐ สถาบันการป้องกันประเทศโดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
จากการจัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรา ๑ : ๔๐๐๐ (One map) ของหน่วยงานของรัฐ

ทั้งนี้ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง ที่กรุณาสละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบ
แบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

คำชี้แจง

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ ๒ สอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

ข้อมูลแบบสอบถามจะนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. ชื่อ - สกุล .....

๒. ตำแหน่ง.....

๓. หน่วยงาน.....

ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อแสดงความคิดเห็นตามเหมาะสม

๑. การปรับปรุงแนวเขตที่ดินของหน่วยงานของท่านยึดถือหลักเกณฑ์และใช้วิธีการดำเนินการอย่างไร

ยึดถือตามหลักเกณฑ์ ๑๓ หลักเกณฑ์ ของคณะอนุกรรมการเทคนิคการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐานส่วน ๑ : ๕๐๐๐ (One map) อย่างไร

.....

.....

.....

การสำรวจแนวเขตที่ดินของหน่วยงานท่าน กำหนดนโยบายและวิธีการสำรวจอย่างไร

.....

.....

.....

๒. ข้อมูลและเอกสารที่ใช้อ้างอิงในการสำรวจแนวเขตที่ดินของหน่วยงานท่าน ยึดถือและอ้างอิงจากเอกสารใดบ้าง

.....

.....

.....

๓. การใช้เทคโนโลยีในการสำรวจ ได้แก่ โปรแกรม เครื่องมือ และอุปกรณ์ ที่ใช้ในการสำรวจแนวเขตที่ดิน มีอะไรบ้างและมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไร

.....

.....

.....

๔. กรณีขั้นตอนการสำรวจแนวเขตที่ดิน ปรากฏว่ามีการทับซ้อนกับหน่วยงานอื่นหรือความคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริง ท่านมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างไร

ประสานงานในระดับจังหวัด กับศูนย์ประสานงานและบุคลากรให้คำปรึกษาของคณะอนุกรรมการเทคนิค (One map) อย่างไร.....

แนวทางการแก้ไขปัญหาการทับซ้อน ระหว่างหน่วยงานของท่านกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างไร.....

๕. การใช้หลักเกณฑ์ ๑๓ ข้อ ของคณะอนุกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ (One map) เพื่อใช้ในการสำรวจแนวเขตที่ดินกรณีทับซ้อน ทำให้สามารถได้ข้อยุติได้รวดเร็วชัดเจนขึ้นหรือไม่

เห็นด้วย เนื่องจาก.....

ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก.....

๖. กรณีการสำรวจแนวเขตที่ดินของหน่วยของท่าน ทับซ้อนกับหน่วยงานอื่น ๆ ท่านมีแนวทางการดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อยุติอย่างไร

.....

๗. ท่านคิดว่าข้อมูลผลการสำรวจแนวเขตที่ดินของหน่วยงานท่านมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือและประเมินค่าความถูกต้องคิดเป็นร้อยละเท่าไร

ความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ พิจารณาจากอะไรบ้าง.....

ประเมินค่าความถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ.....

๘. กรณีให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวเขตที่ดินของหน่วยงานของรัฐ ตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจ ท่านมีแนวความคิดอย่างไร

๑. ไม่ควร เนื่องจาก.....

.....

๒. ควรมีส่วนร่วมในขั้นตอน.....

.....

๓. ควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มการสำรวจแนวเขตที่ดิน.....

.....

๔. ควรมีข้อกำหนดใดบ้างเมื่อประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจกำหนดแนวเขตที่ดิน.....

.....

๙. ท่านคิดว่าปัจจุบัน การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวเขตที่ดินของรัฐ โดยการเผยแพร่ เป็นเอกสารประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพียงพอหรือไม่ หากประชาชนต้องการข้อมูล หรือ เรียกร้องสิทธิ์ได้ในช่องทางใด

เพียงพอ.....

.....

ไม่เพียงพอ เนื่องจาก.....

.....

ช่องทางของประชาชน เมื่อต้องการข้อมูลหรือ เรียกร้องสิทธิ์ ควรมีช่องทางใดบ้าง.....

.....

๑๐. เพื่อให้การจัดทำมาตรฐานแผนที่แนวเขตที่ดิน เป็นไปด้วยความถูกต้องและสามารถกำหนดเป็นแผนที่แนบท้ายพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวง เห็นควรดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะ เพื่อปฏิบัติงาน จัดทำแผนที่แนวเขตที่ดิน

เห็นด้วย เนื่องจาก.....

ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก.....

๑๑. การดำเนินการด้านกฎหมาย ต่อประชาชนที่บุกรุกที่ดินของรัฐ ในที่ดินตามการประกาศพื้นที่สงวนหวงห้ามของรัฐ ควรดำเนินการอย่างไร

ดำเนินคดีตามกฎหมาย โดยไม่เลือกปฏิบัติ เนื่องจาก.....

ให้มีศาลพิจารณาพิพากษาตัดสิน เป็นการเฉพาะ เนื่องจาก.....

มีหน่วยงานเฉพาะ ช่วยเหลือประชาชนที่ถูกดำเนินคดี เนื่องจาก.....

๑๒. ท่านมีแนวความคิดอย่างไร กรณีรัฐบาลจะนำข้อมูลแผนที่แนวเขตที่ดินของหน่วย เข้าสู่สาธารณะ เพื่อให้หน่วยงานรัฐ ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย และประชาชนทั่วไป สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการตรวจสอบสิทธิ์หรือตรวจสอบข้อเท็จจริง

เห็นด้วย เนื่องจาก.....

ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก.....

๑๓. การแก้ไขปัญหาครณีประชาชนที่บุกรุกที่ดินของรัฐ เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกิน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เห็นควรแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการให้เช่าที่ดินระยะยาว และมีสิทธิ์ส่งมอบเป็นมรดกในระยะเวลา ๙๐ ปี

เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

๑๔. เพื่อการแก้ไขปัญหาครณีการบุกรุกที่ดินของรัฐ และการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นไปตามสภาพความเป็นจริง เห็นควรจำแนกการใช้ที่ดินใหม่ ให้ตรงตามความเป็นจริง (Re-Shape)

เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

๑๕. เพื่อการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐเพิ่มเติมจากสภาพปัจจุบัน เห็นควรให้มีการบริหารจัดการที่ดินที่มีปัญหาครณีการบุกรุก โดยการสร้างแนวกันชน (Buffer Zone) ระหว่างพื้นที่ทำกินของประชาชนกับแนวเขตป่าไม้ โดยให้มีระยะรอยต่อของแนวกันชนกว้าง ๒ กม. ตามแนวเขตป่าไม้ โดยให้มีข้อกำหนดการจัดการพื้นที่ดังกล่าว

เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

๑๖. การนำแอปพลิเคชันมาใช้เพื่อแสดงข้อมูลแนวเขตที่ดินของหน่วยงานรัฐ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ และตรวจสอบแนวเขตที่ดินได้จากอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น Smartphone เครื่องหาพิกัดดาวเทียม ทำให้ประชาชนใช้เป็นข้อมูลในการป้องกัน การบุกรุกที่ดินของรัฐ โดยไม่เจตนา

เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

๑๗. เมื่อรัฐบาลประกาศแนวเขตที่ดินใหม่ (Re - Shape) ตามผลการสำรวจแนวเขตที่ดินของแต่ละหน่วยงานของรัฐ คาดว่าจะเกิดผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่อาศัยและที่ทำกินในแนวรอยต่อของเขตป่าไม้ เห็นควรให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ ดังนี้ ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร

๑๗.๑ กรณีพื้นที่บุกรุกของประชาชน ไม่ได้ทำกินและอยู่อาศัยเหมาะสมตามฐานานุกรบ ให้ยึดคืนและปรับลดขนาดลงให้เหมาะสมกับการทำกิน แล้วนำมาฟื้นฟูให้เป็นเขตป่าไม้เศรษฐกิจ

เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

๑๗.๒ กรณีพื้นที่บุกรุกของประชาชน เป็นพื้นที่ทำกิน ที่อยู่อาศัยในเขตป่าไม้ เห็นควรให้ประชาชนเข้าอยู่อาศัยตามเดิม โดยมีข้อกำหนดในการทำกินร่วมกับการดูแลรักษาป่าไม้

เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

๑๗.๓ กรณีที่ดินของหน่วยงานรัฐ หมดความจำเป็นในการใช้พื้นที่หรือพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ในการฟื้นฟูให้เป็นเขตป่าไม้ ให้หน่วยงานส่งคืน เพื่อให้มีการปรับปรุงแนวเขตที่ดินตามสภาพ ความเป็นจริง

เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

๑๘. การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจ (ระดับจังหวัด) เพื่อกำกับดูแล ประสานงาน อำนวยการ วางแผน การแก้ไขปัญหาการพิสูจน์สิทธิ์ การบริหารจัดการที่ดินที่เป็นที่ทำกินของราษฎร ที่อยู่ใน แนวเขตป่าไม้ หรือแนวเขตที่ดินของหน่วยงานรัฐต่าง ๆ

เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

ไม่เห็นด้วย เนื่องจาก.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณในความคิดเห็นดังกล่าว ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำไปประเมินผล เพื่อเป็น ข้อมูลในการวิเคราะห์ ในการกำหนดข้อเสนอแนะของงานวิจัยที่เหมาะสมต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พันเอก

(สุวัฒน์ สมบูรณ์ทรัพย์)

นศ.วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ พันเอก สุวัฒน์ สมบูรณ์ทรัพย์
วันเดือนปีเกิด ๕ เมษายน ๒๕๐๕
การศึกษา ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธา
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
เทคโนโลยีบัณฑิต สาขาการจัดการงานก่อสร้าง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารจัดการก่อสร้าง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติการทำงานโดยย่อ

ปี ๒๕๔๐ ผู้บังคับกองร้อยทหารช่างสนาม
ปี ๒๕๔๕ นายช่างควบคุมงานก่อสร้าง
ปี ๒๕๕๕ ผู้อำนวยการกองควบคุมการก่อสร้าง
ปี ๒๕๕๘ รองเจ้ากรมยุทธโยธาทหารบก

ตำแหน่งปัจจุบัน

รองเจ้ากรมยุทธโยธาทหารบก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เรื่อง “แนวทางการจัดทำแนวเขตที่ดินด้วยการประมวลผลและแสดงผลแนวเขตที่ดิน
ของรัฐเป็นข้อมูลสาธารณะ”

ผู้วิจัย พันเอก สุวัฒน์ สมบูรณ์ทรัพย์

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ตำแหน่ง รองเจ้ากรมยุทธโยธาทหารบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารจัดการแนวเขตที่ดินของประเทศไทยมีการกำหนดแนวเขตที่ดินของประเทศ เป็นพื้นที่สงวนหวงห้ามของรัฐที่สำคัญ ได้แก่ ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน โดยมีหนังสือสำคัญสำหรับ ที่หลวง และการกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ เช่น ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขต ห้ามล่าสัตว์ป่าหรืออุทยานแห่งชาติ พบว่าการกำหนดแนวเขตมีการทับซ้อนระหว่างพื้นที่หน่วยงาน ของรัฐ และพื้นที่ของประชาชน มีความผิดพลาดและไม่ตรงตามข้อเท็จจริง การกำหนดแนวเขตที่ดิน ของรัฐมีการทับซ้อนกัน ไม่สามารถตกลงกันได้ปัญหาทับซ้อนแนวเขตระหว่างหน่วยงาน รวมทั้ง ความคลาดเคลื่อนจากเอกสารที่ใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง ได้แก่ แผนที่แนบท้ายกฎหมายของแต่ละ หน่วยงาน โดยมิได้มีการรวบรวมให้อยู่ในระบบแผนที่แนวเขตที่ดินเดียวกัน

การบริหารจัดการที่ดินข้อมูลข่าวสาร และการกระจายอำนาจออกกฎกระทรวงหรือพระ ราชกฤษฎีกา กำหนดให้มีแผนที่แนบท้ายอันถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายที่ล่าช้า เกิดความ ผิดพลาดและไม่เป็นไปตามข้อเท็จจริงในพื้นที่

จากการศึกษาของสำนักงานนโยบายและกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินในระดับกระทรวง ๘ กระทรวง และระดับกรม จำนวน ๑๙ กรม และรัฐวิสาหกิจ ๓ แห่ง และมีกฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน จำนวน ๑๖ ฉบับ ส่งผลให้ไม่มี เอกภาพในการบริหารจัดการ ทำให้การตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแนวเขตหรือเปลี่ยนแปลงแนวเขต ของ หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบด้านที่ดินได้ดำเนินการมาแล้วหลายครั้ง ซึ่งเป็นการดำเนินการโดย หน่วยงานของรัฐที่ขาดการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานต่างๆ และประชาชนในพื้นที่ทำให้เกิดการไม่ ยอมรับ ก่อให้เกิดปัญหาข้อโต้แย้งและเกิดคดีความ สาเหตุที่สำคัญส่วนหนึ่งมาจาก ประชาชนไม่ได้ เข้ามามีส่วนร่วม

สรุป การกำหนดความชัดเจนของแนวเขตที่ดินของรัฐ เพื่อยืนยันความถูกต้องตามสภาพ ข้อเท็จจริงและหลักวิชาการ ยังขาดฐานข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐที่ต้องมีการสำรวจภาคสนาม การ

แก้ปัญหาการทับซ้อน ช่องว่างของพื้นที่ เพื่อให้แนวเขตที่ดินที่ต่อทับกันสนิท ทั้งนี้ฐานข้อมูลจะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำ "แนวทางการจัดทำแนวเขตที่ดินด้วย การประมวลผลและการแสดงผลแนวเขตที่ดินของรัฐเป็นข้อมูลสาธารณะ" เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางในการจัดทำแนวเขตที่ดิน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ
2. เพื่อเสนอวิธีการประมวลผลและการแสดงผลของแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ เพื่อนำเสนอให้ผู้เกี่ยวข้อง เป็นข้อมูลการปฏิบัติงานการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดทำแนวเขตที่ดินด้วยการประมวลผลและการแสดงผลแนวเขตที่ดินของรัฐเป็นข้อมูลสาธารณะ”

ประกอบด้วยขอบเขตของการศึกษา ดังนี้-

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑.๑ ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กรมที่ดิน กรมป่าไม้ กรมธนารักษ์ กรมแผนที่ทหาร กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพืชพันธุ์รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขของหน่วยงานเหล่านั้น

๑.๒ ศึกษาและเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนแนวเขตที่ดินของรัฐประเภทต่างๆ และศึกษาปัญหาข้อขัดแย้ง รวมทั้งสาเหตุแห่งปัญหาและการแก้ไขปัญหา เพื่อยืนยันสภาพข้อเท็จจริงและหลักวิชาการ

๑.๓ วิเคราะห์และเสนอแนวทางการดำเนินงาน เพื่อนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับเป็นแนวทางการปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงหรือกำหนดแนวเขต โดยการแสดงผลแนวเขตที่ดินเป็นข้อมูลสาธารณะ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐที่ถูกต้อง

๒. ขอบเขตด้านประชากรผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบริหารจัดการที่ดิน

๒.๑ กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย

๒.๒ กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

๒.๓ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒.๔ กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒.๕ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๖ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๗ กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง

๒.๘ กรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม

๓. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิในห้วงเวลาตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๐ – เมษายน ๒๕๖๑

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการ ดังนี้-

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ศึกษาทบทวนเอกสาร งานวิจัย กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินที่ใช้อยู่ปัจจุบัน

๑.๒ ศึกษาสภาพพื้นที่ ที่มีการกำหนดโดยแผนที่แนบท้ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีปัญหาข้อขัดแย้ง เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดทำแนวเขตและแผนที่ให้เป็นขอบเขตเดียวกันของหน่วยงานภาครัฐ การดำเนินการของรัฐต่อผู้อยู่อาศัยและทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐ

๑.๓ ศึกษาการดำเนินการแก้ไขปัญหาของรัฐกรณีพื้นที่ทับซ้อนในช่วงที่ผ่านมา ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดทำแนวเขตและแผนที่ให้เป็นขอบเขตเดียวกันของหน่วยงานภาครัฐ และวิธีการดำเนินการของรัฐต่อผู้อยู่อาศัยและทำประโยชน์ในพื้นที่ของรัฐ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการกรอบแนวคิดเชิงตรรกะ (Logical Framework) โดยวิเคราะห์ถึงหนทางที่เป็นไปได้อย่างเป็นระบบโดยการกำหนดปัจจัยของปัญหาและมาตรการแก้ปัญหาของหน่วยงานของรัฐในการจัดทำแผนที่แนวเขตที่ดิน โดยยึดถือสมมุติฐานการจัดทำด้วยฐานข้อมูลเดียวกัน และการควบคุมที่มีผลต่อความสำเร็จหรือไม่

ผลการวิจัย

การบริหารจัดการการจัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐ เพื่อให้มีขอบเขตแนวเขตที่ดินที่ถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง โดยการบริหารจัดการแบบบูรณาการตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มาตรฐาน ๑ : ๔๐๐๐ (One Map) ของคณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ โดยความร่วมมือของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้ทุกส่วนราชการใช้และยึดถือในแนวทางเดียวกัน

ผลการดำเนินการที่ผ่านมาหน่วยงานต่าง ๆ ยังไม่ได้ข้อยุติแนวเขตที่ถูกต้องสมบูรณ์ เนื่องจากความไม่ชัดเจนของแผนที่แนบท้ายกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติ ปัญหาการทับซ้อนระหว่างหน่วยงานรัฐ ซึ่งเกิดจากผลการสำรวจตามเอกสารอ้างอิงของแต่ละหน่วยงานปัญหาของผู้มี

ส่วนได้ส่วนเสียและประชาชน จากกระบวนการกำหนดแนวเขตที่ดินตามหลักเอกสาร หลักฐานที่มีอยู่ ไม่ได้สำรวจตามสภาพความเป็นจริงทำให้เกิดการริรอนสิทธิและไม่ยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และปัจจุบันหน่วยงานของรัฐดำเนินการสำรวจแนวเขตที่ดินมีความล่าช้าไม่เป็นไปตามกรอบเวลาให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อเสนอแนะ

๑. การจัดทำข้อมูลแผนที่แนวเขตที่ดิน (Shapefile) ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ในระบบ Online ประกอบกับระบบเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ เพื่อเป็นฐานข้อมูลให้แก่หน่วยงานของรัฐ และแสดงผลให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนทั่วไปเข้าถึงข้อมูลเพื่อใช้ในการตรวจสอบแนวเขตที่ดิน

๒. การจัดทำแอปพลิเคชันแสดงแนวเขตที่ดินของหน่วยงานรัฐ ให้ประชาชน สามารถตรวจสอบตำแหน่งที่ดินของตนเองอยู่ในแนวเขตที่ดินของหน่วยงานของรัฐหรือไม่ เพื่อป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐโดยไม่เจตนา หรือใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการสร้างระบบการแจ้งเตือนเพื่อให้ประชาชนสามารถแจ้งการบุกรุกให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบกรณีมีผู้เจตนาบุกรุกที่ดินของรัฐ (Monitoring)

๓. การจัดทำมีคณะกรรมการพิสูจน์สิทธิ์แนวเขตที่ดินระดับจังหวัด เพื่อรับแจ้งข้อมูลการทับซ้อนแนวเขตที่ดินของประชาชน เพื่อนำมาเข้าสู่ขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ์โดยจัดทำข้อตกลง เพื่อการออกเอกสารรับรองสิทธิ์แบบชั่วคราวในระหว่างการพิสูจน์สิทธิ์โดยยังถือว่าประชาชนเป็นแค่ผู้ต้องสงสัยในการกระทำความผิดกฎหมายฐานบุกรุก

๔. การเผยแพร่ข้อมูลแนวเขตที่ดินของหน่วยงานรัฐผ่านสื่อต่าง ๆ ถึงระดับหมู่บ้าน ชุมชน และโรงเรียน เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และรับทราบ เพื่อป้องกันการบุกรุกโดยไม่เจตนาและเฝ้าระวังการบุกรุกจากผู้มีเจตนาโดยการแจ้งเหตุจากชุมชนในพื้นที่ให้แก่หน่วยงานของรัฐทราบ ดังนี้

๔.๑ ติดตั้งแผ่นภาพแผนที่แสดงแนวขอบเขตที่ดินของหน่วยงานรัฐในพื้นที่ระดับหมู่บ้าน ได้แก่ เขตป่าไม้ ที่ราชพัสดุ ที่ดินสาธารณประโยชน์ ที่ดินของสงฆ์ รวมทั้งขอบเขตโฉนดที่ดินพื้นที่ตามการถือครองสิทธิ์ (ส.ค.๑) ของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงและรับรู้เข้าใจได้ง่าย

๔.๒ ติดตั้งแผ่นป้ายแสดงหน่วยงานที่รับแจ้งเหตุการณ์บุกรุกที่ดินของรัฐ พร้อมช่วยทางการติดต่อประสานงาน

๕. กำหนดแนวทางการดำเนินการต่อพื้นที่ช่องว่างที่เกิดขึ้นระหว่างแนวเขตที่ดินหน่วยงานของรัฐที่เกิดจากผลการสำรวจแนวเขตที่ดิน

๕.๑ กำหนดหลักเกณฑ์ การใช้ประโยชน์ที่เหมาะสม โดยยึดถือตามสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ โดยทบทวนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมของแต่ละหน่วยงาน เพื่อจัดแบ่งมอบพื้นที่ใหม่ให้แก่หน่วยงานตามการใช้งานจริง

๕.๒ การปรับพื้นที่ช่องว่างที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนหรือใกล้เคียงให้เป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชุมชนหรือป่าเศรษฐกิจ

๖. การบริหารจัดการพื้นที่ โดยกำหนดแนวเขตที่ดินใหม่ (Reshape) ดังนี้

๖.๑ กรณีพื้นที่เกิดการทับซ้อนกับพื้นที่ที่อยู่อาศัยทำกินของประชาชน ให้มีการพิสูจน์สิทธิตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยหน่วยงานเฉพาะกิจที่จัดตั้งขึ้น เพื่อนำเข้าสู่ขั้นตอนการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นในระหว่างการรอผลการพิสูจน์สิทธิ ดังนี้

๖.๑.๑ กำหนดขั้นตอนการพิสูจน์สิทธิ โดยยังไม่มีผลการดำเนินการด้านกฎหมายต่อประชาชน จนกว่าจะได้ข้อยุติ

๖.๑.๒ กำหนดหลักเกณฑ์การปรับปรุงที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชนกรณีพื้นที่ของประชาชนติดกับแนวขอบของเขตป่าไม้ เพื่อให้เป็นแนวเขตป่าพัฒนารวมกับที่ทำกิน (Buffer Zones) แบ่งออกเป็น ๒ พื้นที่

๖.๑.๒.๑ พื้นที่กันชน (ขอบใน) เป็นเขตระหว่างพื้นที่กันชน (ขอบนอก) กับแนวเขตป่าอนุรักษ์ ความกว้าง ๒ กิโลเมตร โดยให้เฉพาะประชาชนที่ทำกินในพื้นที่เข้ามาเก็บเกี่ยวพืชผลของป่าไม้ตามเหมาะสม

๖.๑.๒.๒ พื้นที่กันชน (ขอบนอก) อยู่เป็นพื้นที่ระหว่างพื้นที่กันชน (ขอบใน) กับพื้นที่ทำกิน ความกว้าง ๓ กิโลเมตร หรือความเหมาะสม ให้พัฒนาเป็นป่าเศรษฐกิจรวมกับพื้นที่ทำกินของประชาชน โดยได้รับผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชนตามอัตราส่วนที่เหมาะสม

๖.๒ กรณีเป็นพื้นที่บุกรุก โดยกลุ่มนายทุนมิได้ใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือใช้พื้นที่ทำกินตามฐานานุกรมให้หน่วยงานดำเนินการพิสูจน์สิทธิตามกฎหมาย โดยหน่วยงานเฉพาะกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยให้มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๖.๒.๑ ดำเนินการพิสูจน์สิทธิตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อผู้กระทำความผิด

๖.๒.๒ กำหนดหลักเกณฑ์การจัดการต่อพื้นที่ โดยปรับปรุงให้เป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชุมชน หรือพัฒนาให้เป็นป่าเศรษฐกิจ หรือปรับคืนสภาพเป็นเขตป่าไม้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ปัจจุบัน